

HIRDETÉS

Szeretsz fotózni?

Kreatív vagy?

BME-s?

Fotóriportert keresünk!

Jelentkezz!

További információ és részletek:

INFO@MUHELY.COM

Fotó: Fekete Péter

Függetlenedési hullám világszerte • Az ember számára az együttélés nélkülözhetetlen, azonban életünk legfőbb problémaforrását is ez jelenti. A globális világ történései szinte mind erre a paradoxonra vezethetők vissza. Cikkünk a 8. oldalon

A lustaság felér egy fél Nobel-díjjal

Vettél már kedvezményes 10 alkalmas bérletet? Eltoltad már magadtól a chips-es tálat, hogy ne nassolj? Méltánytalannak tartanád, hogy a taxis 10-szeres árát kérjen, amikor szülni rohansz a kórházba? Ha igen, akkor te is – mint mindenki – kognitív

hibáktól szenvedsz, azaz nem olyan racionálisan gondolkodol, s hozod meg döntéseidet, ahogy azt egy közgazdász elvárna tőled. De akkor most kiben is van a hiba, benned vagy a közgazdasági megközelítésben?

Cikkünk az 5. oldalon

Feminizmus a médiában

Vajon célba érnek-e a manapság divatos témákat hangsúlyozó hirdetések? Lehetséges, hogy a feminizmus egyszerűen csak egy reklámfogás és üzleti érdek, vagy valóban értéket képvisel a médiában jelenleg is? A férfiak vagy

a nők olvasnak többet? Ilyen és ehhez hasonló kérdések nyomába eredtünk, és a megválaszolásukhoz gyűjtöttünk össze néhány szempontot.

Cikkünk a 13. oldalon

Irány Spanyolország

Elillant a kempingekről alkotott rémkép

Fotó: Lengyel Dorka

Mikor a barátnőm előrukkolt az ötlettel, hogy egy kempingben töltsük a vakációt Spanyolországban, nem lelkesedtem túlzottan. A fejemben élt a kép, hogy az augusztusi hőségben már hajnalban kimászunk a napsugarak fűtött sátorból, hogy nem lesz hűtőszekrény, amiből kiemeljük a jeges italokat, és több napig egy koszos, közös tusolón osztozunk a többi vadidegen lakóval. Aztán mégis igent mondtam, a kempingekről alkotott rémkép pedig Costa Brava partjain örökre elillant.

Cikkünk a 14. oldalon

HIRDETÉS

WWW.EHK.BME.HU

www.facebook.com/bmeehk

Oktatás, Juttatás, Pályázatok, Kollégium, Sport, Szabályzatok

EGYETEMI
HALLGATÓI
KÉPVISELET

www.ehk.bme.hu

Megkérdeztük

Milyen könyv van a táskádban, avagy mit olvasol most?

Nagy Arnold

Per pillanat tankönyveken kívül, Tobak Tibortól a *Pumák földön-égen* című művet olvasom. Ez egy értekezés, tudni illik ő a második világháborúban vadászpilóta volt. A „Pumák” védtek a magyar légteret – igazából az ő visszaemlékezései, memoárai, történetei kezdve attól, hogy kiskadétként elkezdett repülni egészen a világháború végéig. Számomra az olvasás szórakozás, ezért próbálok rá időt szánni. Ha irodalmi művet kellene mondanom, ami nagyon közel áll a szívemhez, akkor az Sapowski bácsi Witcher könyvsorozata lenne.

Murvai Nikolett

Jelenleg a *Titkos kert* című könyvet olvasom, még nyár elején kezdtem, sajnos nagyon lassan haladok vele. Mivel már doktorandusz vagyok, sok időt kell fordítanom a doktorimra – így az ember inkább szakirodalmat olvas, mint szépet. Egyetem előtt egyébként gyakran olvastam, de miután elkezdtem, ez eléggé lecsökkent, és hiányzik is a mindennapjaimból.

Zsubori Eszter

Nemrég kezdtem a Szárnyas fejedelmek írójának egy másik könyvét, az *Álmodnak-e az androidok elektromos bábáikkal?*-t. Előtte pedig Spiró György *Fogság* című művét olvastam, ami komolyabb hangvételű könyv, és nagyon sajnálom is, hogy már befejeztem. Ehhez hasonló jellegű könyvet még nem olvastam eddig – egy óriási műveltségű író ő –, rengeteg érdekes dolgot tudtam meg: például a Jézus korabeli zsidóságról, időszámításunk előtt 30 körül játszódik a történet. Ha izgalmas egy könyv, akkor egyetem mellett is van időm, de egyébként utazás és futógépezés közben mindig nálam van az E-book-om.

Mócsy Miklós

Sajnos mostanában nem tudok szépirodalmat olvasni a sok tanulás mellett, hiába szeretnék. Utoljára nyáron kerítettem rá alkalmat, de már nem emlékszem a könyv címére. Középiskola alatt elmondható volt, hogy gyakrabban olvastam, mint mióta a BME-re járok. Stílusilag nincsen nagyon preferenciám, a klasszikus műveket jobban kedvelem, ebből kifolyólag például a kortárs irodalmat nem tartom számon annyira.

Pálvölgyi Tibor

Nem olvasok sajnos, nem igazán van időm rá mostanság. Középiskola alatt se volt rendszeres, de gyakrabban előfordult. Egyébként műfajilag a regényeket jobban kedvelem, mint a verseket – szeretem például a háborús történeteket. Igazából, amit én keresek egy könyvben, az az, hogy cselekménydús, gördülékeny, ezáltal könnyen olvasható legyen.

Bényei Gábor

Terméktervező létemre engem nagyon érdekel a pszichológia, meg a szociológia is, szóval ebben a témában olvastam nemrég Losonczy Ágnes egyik művét. Azért kezdtem el az ő könyvét, mert talákoztam pár idézettel az írónőtől, amik mind nagyon találóak voltak – általában úgy szokott lenni, hogy olvasok egy jó idézetet, ráuglizok, és kiderül, hogy a körítés már annyira nem jó – de nála nem így volt. Pszichológiát minden menyniségben képes vagyok fogyasztani – főleg az affektív vonal, tehát érzelmi pszichológia, ami nagyon érdekel. Mostanában mondjuk a kognitív része is megmozgatott, van is kialakulóban egy TDK munkám az Ergonómia és Pszichológia tanszékkel, amely a figyelemről szól.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: PÁL NOÉMI FOTÓ: GEMA BARNABÁS

Változatosság a mindennapokban

Kiváló oktatóink

Cikksorozatunkban minden karról felkerestük a 2016/2017-es tanév őszi OHV-ja alapján a legjobb helyen végzett oktatókat, és feltettünk nekik néhány kérdést előadói és tanári munkájukról.

Egy több száz fős előadás is lehet izgalmas. Igen nehéz oktatói feladat, de a kétirányú kommunikáció kialakításában rejlik a kulcs. **Czirkos Zoltánt,** a BME-VIK oktatóját kérdeztük.

PÁL NOÉMI

Hogyan lehet több évnyi oktatás után ugyanolyan lelkesedéssel előadni ugyanazt? Hogyan tudja elkerülni a belefásulást?

Igyekszem minden félévben változtatni a tananyagot. Ha nem is új anyagrészeket, de újabb feladatokat, példákat teszek be, esetleg másképp mutatok meg dolgokat, mint az előző félévben. Így számomra is van újdonság. A hallgatók is különböznek évről évre. Mivel sok személyesebb kapcsolat van, például a tárgyakban kiadott szorgalmi feladatokon keresztül, emiatt is változatosak a félévek.

Melyek voltak a legnehezebb pillanatok?

Nehéz kezelni azokat az eseteket, amikor a hallgatók nem tudják felmérni a saját tudásukat. Ilyenkor a rossz jegyek, a bukás könnyen sértődéshez vezetnek.

Milyen praktikákkal próbálja megragadni és megtartani a hallgatók figyelmét? Mi a siker titka?

Egy nagyelőadásnál, amikor több száz ember ül a teremben, nagyon nehéz elérni, hogy a kommunikáció kétirányú legyen. Pedig a tanításhoz ez kell. Ha a hallgatóságban úgy érzik, hogy hozzájuk szólnak, nem pedig csak egy film pörög előttük, nagyobb lelkesedéssel hallgatják az előadást.

Fotó: Marton András

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Tudományos Diákköri (TDK) tevékenységhez köthető publikációs tevékenység támogatására

A BME Egyetemi Tudományos Diákköri Bizottsága (ETDB) a nappali tagozatos osztatlan, BSc-, MSc- vagy PhD-képzésben résztvevő hallgatók számára pályázatot hirdet.

Támogatás tárgya:

Egyszeri pénzügyi segítség nyújtása a BME TDK konferencián színvonalas munkát bemutató hallgatók TDK munkájához kapcsolódó hazai vagy nemzetközi konferencián történő részvételéhez, vagy szakfolyóiratokban való publikálásához.

Pályázati anyag:

- A pályázat tartalmazza a jelentkező nevét, Neptun kódját, e-mail címét, karát, amelyen tanul, képzési szintjét, és ha van, szakirányát.
- A pályázatban meg kell jelölni a támogatási igény célját (konferencia esetében: cím, helyszín, időpont; cikk esetében: folyóirat neve és kiadója) és összegét.
- A pályázathoz csatolni kell:
 - a sikeres TDK szereplést (és ha van helyezést, illetve díjakat) tanúsító oklevél kari TDK Elnök vagy Titkár aláírásával hitelesített másolatát;
 - igazolás arról, hogy a hallgató jelentkezését a konferenciára elfogadták, ill. hogy a beküldött cikket megjelenésre elfogadták. Ezt az iratot a TDK- vagy PhD-konzulens aláírásával hitelesíti az olvasható név és beosztás fölött;
 - magát a publikáció a köszönetnyilvánítással: "Az eredmények közzétételéhez anyagi hozzájárulást nyújtott a BME Tudományos Diákköri Bizottságának TDK pályázata." vagy angolul: "The publication of the work reported herein has been supported by ETDB at BME."
- Ha a hallgatónak elfogadott konferencia előadása van, akkor csatolni kell az ezt igazoló iratot.
- A TDK Publikációs Támogatás odaítéléséről ekkor dönt a Bizottság.

A jelentkezés folyamatos, a támogatás odaítéléséről lehetőség szerint 1 héten belül döntés születik.

A pályázatokat kinyomtatva az ETDB elnökéhez Dr. Veress Árpádhoz (averess@vrht.bme.hu, Vasúti Járművek, Repülőgépek és Hajók Tanszék, J épület 426. vagy titkárság 421.) kell eljuttatni.

A pontos adminisztrációs folyamat megismerése céljából Zsigmond Katalinhoz (Rektori Kabinet, +36 1 463-2290, K épület 1. emelet 14/D (iroda), zsigmond.katalin@mail.bme.hu) fordulhatnak a jelentkezők a pályázat leadását követően.

A 0. zárthelyi

A legelső lépcsőfok

Orlovits Zsanettel és Nagy Katalinnal, a Matematika Intézet volt és jelenlegi oktatási igazgatóhelyettesével beszélgettünk a 0. zárthelyi lényegéről, születéséről és az egyetemi matematikaoktatás szerepéről.

MURÁNYI MÁTYÁS

Egy mondatban megfogalmazva, mit jelent a BME-s hallgatónak a matematika?

Orlovits Zsanett: A matematika egy olyan eszközt jelent a hallgató számára, amire elengedhetetlen szüksége van a mérnöki és gazdasági tevékenységekben, és amit ha jól ismer, akkor hatékonyabb saját szakmája problémáinak megoldásában.

Mennyire fontos a matematika mély ismerete?

Nagy Katalin: Ha valaki fejleszteni vagy kutatni akar, akár mérnöki vonalon, ahhoz elengedhetetlen a mélyebb megértés. De a legtöbb probléma esetén egy készség szintű tudással is jól el lehet boldogulni, természetesen, ha valaki érti is a matematikát, akkor sokkal hatékonyabban.

Sokszor tapasztalom, hogy az A1, A2, A3 tárgyak folyamán a legtöbben nem értenek sokat, csak begyakorolják a feladatstort, és megírják a ZH-t.

O. ZS.: A legtöbben talán túlzás egy kicsit. Igaz, hogy vannak ilyen hallgatók, de az egyetemnek alapvetően egy biztos készségi alapot kell adnia. Az említett tárgyaknak elsősorban nem az a feladatuk, hogy mindenkit a mélyebb megértés szintjére vezessenek. Akit az érdeklődése tovább hajt, az tud majd ezekre építkezni. A felhasználói szinten tényleg túlmutató matematikaoktatáshoz jóval nagyobb óraszám, azaz több kredit kellene, de amit lehet, azt kihozunk belőle, és biztosítjuk az erős alapot a későbbi tudományos és gyakorlati tevékenységekhez.

Térjünk át a 0. zárthelyi témájára. Mi a fő célja?

O. ZS.: A lényege, hogy felmérjük a belépő hallgató képességeit, erről ők is és mi is visszajelzést kapunk, és akinek kell segítség, az megkapja. Fontos, hogy az ide

Fotó: Koronczai Richárd

érkezők lássák azt a szükséges tudásszintet, amire mi számítnunk hozott alapként, és nekünk is látszódjon, hogy honnan kell indulnunk. A 0. zárthelyi intézménye 2009-ben kezdődött el, akkor még csak próbajellelleggel, regisztrációs heti felmérő néven. 2010-től már élesben fut.

N. K.: Fontos hozzátenni azt is, hogy a 0. ZH és az azt követő felzárkóztatás részben azt a célt szolgálja, hogy a matek tárgyakat sikeresen tudják teljesíteni a hallgatók, de emellett a mérnök tárgyaknak is szüksége van megfelelő matematikai alapra, nem csak nekünk.

Milyen trendet látunk képesség szempontjából az új hallgatóknál? Elégedettek az eredményekkel?

N. K.: Minél magasabb tudással érkeznek hozzánk a hallgatók, nekünk annál könnyebb. Lehet örülni vagy szomorkodni, de abból a helyzetből kell kiindulnunk, ami adott. Meg kell adni a segítséget a rászorulóknak és a tehetséggondozást a kiválóknak.

Milyen statisztikák vannak a teljesítéssel kapcsolatban?

O. ZS.: Részletesen elemezzük minden évben az eredményeket, ami alapján sokféle következtetés levezethető. Ezeket az eredményeket a karok vezetősége felé is közvetítjük. Ma már külön adatbányász csapat foglalkozik a 0. ZH eredményei és a későbbi tárgyak teljesítésének összefüggőségi vizsgálatával. Általában a Matematika A2 tárgy eredményével nézzük a párhuzamot, ahol megállapítható, hogy a korrelált-

ság látványos. Továbbá készítnünk középiskolás rangsort is egy általunk megalkotott mutató alapján, ami hasznos visszajelzésként szolgál a középiskoláknak. A 0. ZH honlapján évekre visszamenőleg meg lehet nézni a legjobban teljesítő középiskolák listáját. Azok a hallgatók, akik ezekből az intézményekből érkeznek, általában mind megugorják a bemeneti szintet.

Mi történik a nem teljesítőkkel, miben nyilvánul meg a segítség?

O. ZS.: A 0. ZH után lehetőség van az ún. Bevezető matematika szabadon választható tárgy felvételére, ami a segítségnyújtást és az egyetem által megkövetelt matematikatudás alapját kívánja biztosítani. A tárgy sikeres elvégzésével a 0. ZH-t teljesítettnek vesszük.

N. K.: Aki nem veszi fel a Bevezető matematikát, és nem teljesítette a 0. ZH-t, annak újra meg kell írnia.

Kik és milyen elvek mentén állítják össze a feladatstort?

O. ZS.: Ami a középszintű matematika érettségiben benne van, azt kérdezzük, az a 0. zárthelyi témája. Semmi olyat nem kérdezzük, ami emelt szintű anyag lenne. A 0. ZH annak a metszete, amire a műegyetemi közönségnek szüksége van, és a középiskolában rendelkezésre áll. **N. K.:** Olyan kollégák vesznek részt az összeállításban, akik az egyetem mellett gyakorló középiskolai tanárok is egyben. Nekik van egy élő rálátásuk a középiskolában folyó matematikaoktatásra, így nagyon könnyebben szinkronban tudunk lenni.

Hogyan néz ki a készítési procedura, milyen erőforrásokat igényel ez?

O. ZS.: Itt, a Matematikai Intézetben készül. Néhány ember a nyár nagy részében ezen dolgozik. Sokszereplős, többfordulós folyamat: készül egy feladatstort, majd véleményezzük, ez alapján javítjuk, majd ismét véleményezzük és így tovább. Közben folyamatosan friss embereket is be kell vonni, hogy újra tesztelhessük.

A nehézségét hogyan célozzák be?

O. ZS.: Erre vannak a tesztelő kollégák, akik teljesítéséből tapasztalataink alapján át tudjuk számolni, hogy általában mennyi idő kell egy hallgatónak a megoldáshoz. Alapvetően konzisztenciára törekszünk a nehézségben, persze vannak hullámzások az eredményben, de főleg a hallgatói oldalról.

Van egyeztetés a karok felé az összeállítás kapcsán?

O. ZS.: A 0. ZH a mi hatáskörünk, hogy mit tanuljanak a hallgatók matematikából, azt a karokkal egyeztetve határozzuk meg. Mindenhol kicsit specializálni kell az oktatást, erről folyamatosan mennek a tárgyalások.

N. K.: Épp az elmúlt tanév során volt egy átfogó egyeztetés a mérnök karokkal. Átnéztük az A1, A2, A3 tantárgyak esetén, hogy mi az, amire szükség van, tehát milyen matematikát és mikor szeretnének használni a saját tárgyaikban; ez az ismeret nekünk is segít a 0. zárthelyi összerakásában is.

A teszt a leghatékonyabb forma?

O. ZS.: Több mint 3000 hallgató írja meg minden évben a dolgozatot, és minél hamarabb tudni akarják az eredményt, így a válasz: igen. A dolgozatokat bevisszük a számítógépbe szkennelvel, és egy program kiértékeli a besatírozott négyzeteket. Három éve vezettük be ezt a rendszert, korábban a 0. ZH éjszakáján ültek a munkatársak, és diktálták az Excelbe az eredményeket. Jobban kell figyelni a satírozásnál, hiszen javításra hallgatói oldalról nincs lehetőség, ez az ára a fejlesztésnek.

N. K.: Ha rosszat satíroz valaki, akkor besatírozhat még egyet, hátha nulla pontra sikerül javítania a hibáját a pontlevonás helyett.

Milyen kommunikációt tartanak fent a középiskolai tanárokkal a 0. ZH kapcsán?

O. ZS.: A legjobban teljesített hallgatók középiskoláiba gratuláló levelet küldünk az igazgatóknak és a felkészítő tanároknak. Emellett szervezünk nekik egy találkozót is, melyre még vidékről is sokan feljönnek. Jól esik nekik az elismerés mind az intézményük, mind az egyetem részéről. A velük való beszélgetés mindig konstruktív, érdekli őket a 0. ZH, ajánlanak bevmat. oktatókat, akiket szívesen foglalkoztatunk.

Biztosítanak valamilyen gyakorlati lehetőséget az egyetemre érkezőknek?

O. ZS.: Ezt a célt szolgálja az Alfa internetes felület, ami feladatstort generál a 0. ZH-hoz, és ki is értékeli. Mi fejlesztjük, és mi töltjük bele a feladatokat 2010 óta, erre az egyetem összes kara ad anyagi forrást. Van mögötte egy adatbázis, melyben témakörönként meg vannak címkézve a feladatok. Ezáltal képes generálni tematikus feladatstort is, például, ha valaki csak trigonometriát szeretne tanulni. Természetesen a felhasználói érdeklődés ugrásszerűen megnő a 0. ZH előtti héten, aztán visszazuhan az átlagos szintre, hiszen év közben legtöbbit a középiskolások használják.

N. K.: A korábbi ZH feladatok is benne vannak, azokat is lehet gyakorolni.

Tegyük egy kis kitérőt, önök szerint mi a leghatékonyabb módja annak, hogy a matematika érdekesebb legyen, és közelebb álljon a hallgatókhoz?

O. ZS.: Példák! Az ő szakterületükről, ezért kell az adott kar segítsége felénk. Szakmához kapcsolódó példák tudnak igazán motiválni és elvezetni a megértés szintjére.

N. K.: Emellett az oktató segítsége is sokat számít. Nagyon fontos a lelkes attitűd és az érthető kommunikáció.

A táblára írásban vagy inkább a kivetítésben hisznek?

N. K.: Amikor mérnököknek előadást tartottam, sok visszajelzést kaptam a szemeszter végén arról, hogy mennyire jó volt, hogy a táblára írtam, és nem csak kivetítettem az anyagot. A csak kivetítéses órák kevésbé tartják élen a figyelmet, és könnyű beleesni abba a hibába, hogy az oktató elkezd pörgetni a diákat. Táblán magyarázva több idő van megemléstetni a hallottakat, és emellett a gondolatmenet is sokkal jobban átjön arról, hogy hogyan születnek a dolgok, nem úgy, mint egy előre megírt anyagban. **O. ZS.:** Én az aranyközéputat próbálom megtalálni. Kivetítem a definíciókat és tételeket, de a bizonyítást, a hozzá tartozó példát, megjegyzést, magyarázatot már a táblára írom fel és magyarázom.

Zárásként pedig: klasszikus matematikaoktatás vagy online oktatás?

O. ZS.: Természetesen a kérdés aktuális. A mai világban egyik sincs meg a másik nélkül. Nagyon jó a digitális oktatás, a mai fiatalok szívesen használják, és jobban passzol a gondolati világukhoz is, de a matematikában az, hogy valaki előben elmagyarázza a gondolatmenetet, és a hallgató kézzel leírja és végig is számolja, az nagyon fontos része a dolognak, ezért ez a semmiképpen nem elhagyható.

Oktatók külföldön

Amikor a tanár tapasztalatszerző körútra indul

Fotó: Koronczai Richárd

Az Erasmus program az idei évben ünnepli 30. születésnapját. Ekkor indult 11 ország részvételével felsőoktatási hallgatók csereprogramjaként. Azóta persze rengeteget változott, fejlődött, színesedett a programok kínálata.

VARGA ÁGNES

Erasmus+ néven 2014 óta fut, és ma már nemcsak a hallgatók számára nyitott, hanem jelen van a köznevelésben, a szakképzésben, a felsőoktatásban, és a sport területén is kínál lehetőségeket. Az első évvel összehasonlítva az idei adatokat azt láthatjuk, hogy megduplázódott a felsőoktatásban azoknak a száma, akik érdeklődést tanúsítanak a program iránt, és kihasználják a lehetőségeket. A felsőoktatásból 6075-en vettek részt, melyből 1368 fő tanár volt. Az oktatói mobilitás keretében ugyanis ők is megpályázhat-

ják az ösztöndíjat. Így az oktatók szakmailag is fejlődhetnek, és a külföldön szerzett tapasztalataik segítségével akár felfrissíthetik a BME-n megszokott oktatási módot, rendszert.

Hivatalosan az oktatóknak is pályázniuk kell, így rájuk is vonatkoznak azok a szabályok, mint a hallgatókra. Meg kell felelniük bizonyos feltételeknek ahhoz, hogy elnyerhessék az kiutazás lehetőségét. Ez mindig adott, ugyanis a Műegyetemnek igen jó, több évre visszanyúló kapcsolata van külföldi intézményekkel. A hirdetés szerint minimum két napra kell kiutazniuk az oktatóknak, vagy az oktatási tevékenységnek legalább heti nyolc órában kell teljesülnie, és így tovább. A Műegyetemről általában öt napra utaznak ki a tanárok, ez alatt teljesítik a heti minimum oktatást. Évente körülbelül 25-30 tanár vesz részt az Erasmus+ programban. A három legaktívabb kar a GPK, a KJK és a GTK-n belül az Idegennyelvi Központ. Karonként 4-4 oktató nyerheti el a lehetőséget a mobilitásra.

A program persze visszafele is működik. Külföldi tanárok is ellátogatnak hozzánk, magukkal hozva szakmai tapasztalataikat, szemléletmódjukat. Míg az itthonról történő pályázás az Erasmus Irodán keresztül történik, addig a külföldről érkezők általában közvetlenül a karoknál vagy tanszékeknél jelentkeznek.

Tanítani és tanulni

Szalai László, a Közgazdaságtan Tanszék oktatója többször is részt vett az Erasmus+ programban.

Milyen céllal pályázta meg az oktatói Erasmuszt?

Hallgatóként nem volt lehetőségem részt venni a mobilitásban, ezért először ezt az élményt szerettem volna pótolni. Másodsorban az angol beszéd- és előadókészségemet szerettem volna fejleszteni, harmadlagosan pedig maga az utazás lehetősége motivált. Reményeim szerint a tapasztalatok hozzájárulnak ahhoz, hogy itthon is magasabb színvonalon végezhessem a munkámat.

Hová utazott, mennyi időre? Régóta áll kapcsolatban a BME ezzel az intézménnyel?

Eddig háromszor vettem részt a programban, minden alkalommal egy hétre utaztam. 2016 márciusában a finnországi Mikkeli Egyetemen voltam vendégelőadó, idén áprilisban Kaunasban egy oktatóknak szervezett workshopon vettem részt, júniusban pedig egy kezdő spanyol kurzust végeztem Valenciában. Úgy tudom, hogy a BME mindhárom intézménnyel (MAMK, KTU, UPV) szerződéses kapcsolatban áll, azonban ennek részletei előttem nem ismertek. Mindenesre a mobilitáshoz kapcsolódó ügyintézés mindig gördülékeny volt, a kari felelős és az Erasmus Iroda vezetője minden támogatást biztosítottak a számomra. Ezt ezúton is szeretném megköszönni.

Milyen kötelességei voltak a kint töltött idő alatt?

A finnországi látogatás során 8 akadémiai óra terjedelemben tartottam angol nyelvű makroökonómia előadásokat, elsősorban a magyarországi rendszerváltás tapasztalatairól. Kaunasban oktatásmódszertani előadásokon és workshopokon vettem részt, valamint "job shadowing" keretében helyi oktatók munkáját követtem nyomon. Valenciában mindössze annyi kötelességem volt, hogy az egyetem által szervezett spanyol tanfolyam előadásain részt vegyek. A jelenlétéről ugyanúgy katalógust vezettek, mint ahogy az az itthoni kurzusokon is szokás. A mobilitás végén a fogadó intézmény egy igazolást állít ki a kötelezettségek teljesítéséről, amely az utazási támogatás folyósításának utólagos feltétele.

Milyen tapasztalatokkal gazdagodott? Mit tudott az élményekből hazahozni, itthon is felhasználni?

Finnországban betekintést nyertem egy olyan oktatási rendszerbe, amely nem küzd állandó forráshiánnyal, és ahol alapvetően elégedett kollégák oktatnak meglehetősen jól motivált hallgatókat. Saját munkám során és a hallgatókkal szemben is igyekszem ezt a kultúrát adaptálni, amely nem elsősorban bürokratikus mechanizmusokkal operál, hanem mindkét oldalon összhangban áll az egyéni ösztönzőkkel. Kaunasban rengeteg módszertani ismerettel gazdagodtam, amelyekből az oktatási feladatok során igyekszem minél többet hasznosítani. Remélem, hogy a hallgatóim is pozitív változásokat tapasztalnak majd. Valenciából eddig annyit, hogy "Hola! Cómo estás?", de szeptembertől a Nyelvi Intézet kezdő kurzusán tovább folytatom a tanulmányokat.

Mi volt a legkülönlegesebb élménye? Erről elég annyi, hogy a keresztneve Esmeralda.

Vitaforum

válaszok

Emlékeztetőül

Előző lapszámunk vitaindító cikkében Csizmadia Eszter arról írt, hogy „A Puncs.hu-val nem az a legnagyobb probléma, hogy áruba bocsátja a női testet és a szexualitást, megtette ezt már több más weboldal, a pornóiparról nem is beszélve. Amitől ez a portál több és rosszabb, az a cukormáz, amibe csomagolja ezt az egészet, ahogy a boldogság illúzióját kínálva manipulálja a nőket és a férfiakat egyaránt.”

Fodor Marietta:

Földi javakért házasodni a XVI. században teljesen természetes, napjainkban pedig megbotránkoztatja az embereket, hogy egyesek gazdasági alapon keresnek partnert. A fejlett társadalom a középkori igényekre hajazó formát keres. Visszafejlődünk? A kor ismétli önmagát?

Nem egészen. Míg a régi házasságok és az emberkereskedelem belekényszeríti áldozatait az adott helyzetbe, addig a Puncs.hu egy mézes-mázos szolgáltatást kínál a boldogság megtalálására, melynek vagy ellenállunk, vagy saját döntésünkre felkutatjuk életünk sugar kapcsolatának alanyát, esetlegesen alanyait.

Ha valamire az embereknek igényük van, találnak megoldást a problémára. Az érdekkapcsolatok eddig is léteztek, csak az embereknek nem volt lehetőségük a konkrét szűrésre. Jött egy ötlet, valaki megcsinálta, és most vígan él belőle.

A testtel kereskedni sokak szerint elítélendő, de a prostitúción kívül ott vannak a chippendale táncosok, továbbá ha a felszínen maradunk, egy átlagos hostess is ezt teszi; akinek semmi más dolga nincs, csak dekoratívan felkelteni az emberek figyelmét bizonyos promóciókra. Mindegyikük a testét használja pénzszerzésre, azonban ugyanarra a szintre helyezendők? Nem tudunk semmit a háttérükről. Lehet, a hostess lány hobbiból csinálja, hogy ismerkedhessen menő események résztvevőivel – titkon sugar daddyt keresve, míg a chippendale táncos azért táncol, hogy eltartsa a beteg anyukáját, akinek magas gyógyszerköltségei vannak. Nincs jogunk ítélkezni.

Szerelmünk lehet-e a pénzeszsák vagy a kívülről szexuálisan vonzó, külsőleg makulátlan személy? Mi a különbség akkor, ha a sugar daddy és baby-je az utcán találkoznak, és nem az ismerkedős felületen? Az elfogadott?

A párkereső oldalak a rohanó élet világában egyre nehezebb személyes ismerkedést könnyítik meg, és ha speciális igényeink vannak, különösen hasznosak.

Az oldal egy olyan úrtölt be a piacon, amire láthatóan van kereslet. A gazdasági növekedést előtérbe helyező kor pedig nem arról híres, hogy ne gázoljon át bizonyos etikai szabályokon a profit érdekében. Akiknek szánták, elégedettek, a többiek semlegesen viszonyulnak hozzá, netán elítélik, és ez így van rendjén. Szerintem az oldálnak van létjogosultsága, de mint bármilyen más hasonló bicskanyitogató kérdés, attól függ, hogy az emberek képesek-e felelősségteljesen használni, illetve nem használni az alap emberi értékek temetőit.

Horváth Dorina:

Manapság igen sokféle randi oldal lelhető fel az interneten, mind más-más indítással. Ez a történet mégis veszélyesebb lehet a többinél, mivel itt a nők áruba bocsátását valamiféle emberi kapcsolat álcája mögé rejtik, mintegy legalizálva azt. Sok ifjú hölgy pont ebbe a csapdába eshet bele egy fényűző, gondtalan élet reményében, aminek még nem tudják, de később biztosan meg fogják fizetni az árát. A weboldal korunk egyik legnagyobb bizonytalanságára épít, arra, hogy a rohanó világban nehéz ismeretséget kötni, ami időt és odaadást igényelne a felektől. Ehelyett egy azonnali értékviszonyt ajánl, amiért nem kell a másikat megismerni, sőt akár el is lehet dobni, ha már nincs rá szükség mindennemű érzelmi felelősségvállalás nélkül. Valójában ez az emberek közötti kötelék rideg, lecsupaszított váza édes, rózsaszínű puncsokkal nyakon öntve.

A Vitaforum rovatunkhoz is várjuk véleményüket az info@muhely.com email címre.

Vakok lehetünk nyilvánvaló dolgokra, és vakok vagyunk saját vakságunkra is

A lustaság felér egy fél Nobel-díjjal

Vettél már kedvezményes 10 alkalmas bérletet? Eltoltad már magadtól a chips-es tálat, hogy ne nassolj? Méltánytalannak tartanád, hogy a taxis 10-szeres árat kérjen, amikor szülni rohansz a kórházba? Ha igen, akkor te is – mint mindenki – kognitív hibáktól szenvedsz, azaz nem olyan racionálisan gondolkodol, s hozod meg döntéseidet, ahogy azt egy közgazdász elvárna tőled. De akkor most kiben is van a hiba, benned vagy a közgazdasági megközelítésben?

LIGETI ZSOMBOR
KÖZGAZDASÁGTAN TSZ. DOCENSE
KUPCSIK RÉKA

Mindkettőben. Elvégre a közgazdász is ember (még ha sokan kétségbe is vonják). A közgazdászok (egyik) kognitív hibája az elmélet okozta vakság, azaz elhiszik, hogy úgy kellene viselkedned, ahogy ők modelleznek téged. Mennyire súlyos ez a hiba? Annyira, hogy most ismét Nobel-díjat adtak azért, hogy vegyük már komolyan.

A klasszikus közgazdasági megközelítés szerint racionálisan (minden fontos részletet figyelembe véve) hozzuk meg döntéseinket. A világunkat napjainkban szabályozó jogi keretrendszer is erre épít. Feltételezik, hogy mérlegelni tudjuk, mi jó nekünk, és aszerint cselekszünk, azaz mindenki felelős saját döntéseikért. A viselkedési közgazdaságtan továbbra is úgy vizsgálja a társadalmi jelenségeket, mintha azok korlátok között érvényesülő, célirányos emberi magatartások és

Fotó: Koronczai Richárd

ezek kölcsönhatásának szándékolt és nem szándékolt eredményei lennének. Újdonsága abból ered, hogy kiemeli a célok és korlátok – korábban figyelmen kívül hagyott – pszichológiai és biológiai tényezőit. A viselkedési közgazdaságtan ezáltal szűkíti a – napjainkra tátongóvá nőtt – szakadékot a közgazdaságtan elméleti és a gyakorlati megközelítései között.

Egy lusta szerző a lustaságról

A friss Nobel-díjas Richard Thaler Rendbontók című könyvének előszavában elmeséli, hogy példaképe és munkatársa, Daniel Kahneman szerint benne az a legjobb, hogy tényleg lusta, így kizárólag olyan kérdések megválaszolásának hajlandó nekigyürkőzni, amelyek valóban érdekesek. Munkásságának kiindulópontja, hogy agyi kapacitásunk evolúciósan korlátozott. Agyi funkcióink – így kognitív hibáink – úgy alakultak ki a fejlődéstörténetünk több millió éve során, hogy biztosították fennmaradásunkat és elterjedésünket. Ha döntéseink elég gyorsak és jók voltak egy adott környezetben, életben maradhattunk. A XX. századtól kezdve technikai, társadalmi és intézményi környezetünk sokkal komplexebbé vált, mint valaha, amelyben kognitív hibáink felerősödtek. Ha akarjuk, ha nem, számos rossz (egyéni érdekeinkkel is ellentétes) döntést hozunk. Miért? A pszichológusok az emberi döntéshozatal olyan modelljét dolgozták ki, amely szerint mintha két döntéshozó mechanizmus működne bennünk szimultán. Ezeket – Kahneman elnevezésével – az 1. és 2. agyi döntéshozatali rendszernek nevezik. Az 1. a primitív agyunk és a korán kialakult limbikus rendszer, amely az életben maradásért és a fajfenntartásért felel – automatikus, gyors,

könnyed és nem tudatos. Ez hozzá létre az intuíciókat, leegyszerűsítő, de célravezető heurisztikákkal dolgozik. A 2. a homlokleány, amely az elemző feladatokat végzi tudatosan, és felel az önkontrollért. Szokták ezt lusta 2. rendszernek is nevezni, mert aktivizálni kell, hogy működjön, és magától ki is kapcsol, vagy lemerül. A „lusta” Richard Thaler a lusta 2. rendszer döntéseinket szisztematikusan torzító tényezőinek feltárásáért kapta a neves elismerést. Tekintsünk pár példát!

Keretezés

Úgy vélhetjük, hogy döntésünk szempontjából lényegtelen, hogy miként teszünk fel egy kérdést: „X-elje be, ha szervdonor szeretne lenni!” vagy „X-elje be, ha nem szeretne szervdonor lenni!”. A második megfogalmazás azonban mindig sokszorosan több donort eredményez. Mivel sokszor lusták vagyunk döntést hozni, elfogadjuk az alapbeállítást. Ez a felismerés az élet számtalan területén használható lenne az öngondoskodástól az előfizetésekig.

Előfeszítés

A BME-s hallgatók lusta 2. rendszerének szisztematikus hibái egyértelműen kimutathatók. Egyik (közel 500 fős) felmérésünkben kétféleképpen megtipeltettük, hogy hány évesen halt meg Mahatma Gandhi. A kísérleti csoport tippjét megelőzte az alábbi kérdés: Gandhi több vagy kevesebb volt 144 évesnél, amikor meghalt? Az irreleváns 144-es szám a válaszokat szisztematikusan torzította. Míg a kontrollcsoport tippjeinek átlaga 77 év lett (és csupán 8%-uk gondolt 100-nál nagyobb számra), a kísérleti csoporté 92 (e társaság több mint harmada 100-nál többet választott). Gandhi egyébként 78 éves koráig élt.

Önkontroll

A jövőre másként tekintünk, mint a pénzügy – hiperbolikusan diszkontáljuk, azaz erősen a jelen felé torzítunk döntéseinkben. A kedvezményes kondibérlet ára is ezt tükrözi. Senki se gondolja, hogy a tulajdonos bukni vagy túlszűfolt tornatermet szeretne, mi több, velünk jótékonykodik. Egy 10 alkalmas bérletet megéri 8 alkalom árért adni, ha tudható, hogy átlagosan csak 4-5-ször használják. A vásárló ma szeretne spórolni, hogy a jövőben összességében bukik rajta, azt nem tudja figyelembe venni. A nassolásnak is ezért nem tudunk ellenállni. Talán napközben sikerül, de este tíz után a 2. rendszer lemerül, az 1. rendszer pedig azt üzeni: „amit ma megehetsz, ne halaszd holnapra”.

Tranzakciós hasznosság

Thaler rámutatott arra, hogy nem azért szeretjük az akciókat, mert tényleg nyerünk rajtuk, hanem mert úgy érezzük, jó üzletet csinálunk: ez a tranzakciós hasznosság. Egy kiskereskedelmi árnak (amihez viszonyítunk) olyan magasnak kell lenni, hogy azt az illúziót keltse, az „akciós” ár jó vétel. Ezért veszünk egy leértékelt termékből 3-at is, holott egyre sincs szükségünk.

Elsüllyedt költség

Döntéseinket sokszor olyan múltbeli költségek befolyásolják, amelyek már soha sem fognak megérőlni. Ha már jóllaktunk, a desszertet akkor sem kell megenni, ha az nagyon drága volt. Együnk belőle annyit, mintha mástól ingyen kaptuk volna! Ha rosszul vagyunk, ne utazzunk el csak azért, mert már megvettük a drága repülőjegyet! Tegyük fel a kérdést magunknak: elmennénk-e, ha most kapnánk egy ingyen jegyet?

Méltányosság

Egy közgazdásznak természetes, hogy ha a nő a kereslet, vagy csökken a kínálat, az növeli az árat. Ezt láthatjuk a benzinkutaknál. De méltánytalannak tartanánk, ha a szülő nőktől tízszeres árat kérne el a taxisofőr.

A tudatos akarat csak illúzió

Higgyük el, hogy döntéseinkben sokszor hibázunk, és gyakori hibánk, hogy ezt nem ismerjük el, így lassan tanulunk. Sőt, könnyen befolyásolhatóak is vagyunk. Saját érdekeinket sokszor képtelenek vagyunk felmérni és azok szerint cselekedni. A viselkedési közgazdaságtan egyik fő alkalmazási területe, a döntéstervezés éppen ebből indul ki. Thaler – Cass Sunsteinnal írt – korábbi könyve, a Nudge, megkülönbözteti az ekonokat (a jól informált, racionális döntéshozókat) a humánoktól (az átlagemberektől). A humánok befolyásolását végezheti az állam a (feltételezett) közjó megteremtésért. Például, lehessen-e chips-et és kólát kapni az iskolai büfében? Paternalista módon meg lehet tiltani vagy kevésbé paternalista megközelítéssel extra adóval büntetni ezen termékek fogyasztását. Thalerék szerint a kíváncsú út a finom ösztökélés (nudge) – azaz a libertárius paternalizmus –, amelyben büntetlenül lehet választani, de ami előírja, hogy szemmagasságba csak az egészségesebbnek tartott termékek kerülhetnek. A humánok befolyásolásának nagymesterei azonban a vállalkozások, pontosabban azok marketingesei. Az ő feladatuk, hogy kognitív hibáinkat kihasználva lehalásszanak minket. Jó, ha ismerjük ezeket, és magunk dönthetjük el, bele akarunk-e sétálni a csapdáikba.

A teret nyerő viselkedési közgazdaságtan

2017. október 9-én Richard H. Thaler (Chicagói Egyetem) viselkedési közgazdász professzor kapta a 49. alkalommal kiosztott Svéd Nemzeti Bank Közgazdaságtudományi Alfred Nobel Emlékdíját. A viselkedési közgazdaságtan a közgazdaságtudományok egy viszonylag új és erősödő irányzata. Az első képviselőjének tekintett Herbert A. Simon már 1978-ban elnyerte a Nobel Emlékdíjat (a gazdasági szervezetekben zajló döntési folyamatok korlátozott racionalitásának kimutatásáért). A XXI. században pedig Thaler a harmadik, aki kiérdemelte a rangos kitüntetést az irányzathoz tartozó tudósok közül (2002. Daniel Kahneman, 2013. Robert Shiller). Illetve a 2001-ben Nobel-díjjal kitüntetett George Akerlof, aki jöllehet az elismerést nem ilyen irányú kutatásaiért kapta, azóta szintén a terület prominens képviselője lett. A díjat odaítéló Svéd Királyi Tudományos Akadémia indoklása szerint Thaler empirikus és elméleti kutatásai az emberi döntéshozatali mechanizmus olyan lélektani elemeire (ezek a SIF-ek – supposedly irrelevant factors –, azaz lényegtelennek tartott tényezők) mutattak rá, amelyek szisztematikusan torzítják az emberi viselkedésre vonatkozó korábbi, standard közgazdasági előrejelzéseket. A szisztematikuság azért fontos, mert így az elkövetett hibák nem oltják ki egymást, mint azt az előrejelzések során a standard közgazdasági modellek feltételezik.

TÖRTÉNETEK AZ R ÉPÜLETBŐL

Amikor anya nem örül, hogy felnőttél...

Képzeljünk el egy Tibor nevű fiatalembert, a hőstét egy kitalált történetnek, aminek valódi változataival számtalanszor találkozhatunk már. Története egy súlyos dilemma körül forog: távolodni kezdett a szüleitől. Már nem szívesen beszél velük mindennap telefonon, ritkábban jár haza, és egyre több időt tölt a barátnőjével. Sőt, amióta dolgozik, már a pénzükre sincs szüksége. Fontolgatja, hogy kiköltözik a kollégiumból, kibérel egy lakást, és saját otthont rendez be. A családjában keletkezett konfliktusok azonban elbizonytalanítják.

A család elhamarkodottnak, sőt, felelőtlennek tartja a döntést, de ezzel a teherrel még meg tudna küzdeni. Elköltözésének hírére azonban édesanyja depressziós tüneteket produkál, ez pedig leküzdhetetlen lelkiismeret-furdalást okoz a fiúnak. Tibort gyötri a kérdés: a felnőtté válást az jelenti, hogy innentől neki kell felelősséget vállalnia a szüleiért? Története mögött van néhány tény és tévhit, amikkel érdemes tisztában lenni.

Az egyetemista kor egyik fontos fejlődési feladata az önállósodás. Sokan ilyenkor az anyagiakra

gondolnak, de az érzelmi leválás is elengedhetetlen lépés az érettebb életmód irányába. Ez a feladat azonban mindenkinek teher, nem csak a felnőtté válónak. A családok eltérően kezelik ezt a változást, vannak egészen könnyű „szülések”, és vannak fájdalmasak is...

Ez utóbbiak egy típusába tartozik Tibor esete is, amit a népszerű fantasy-történet, a Trónok harca szereplőjének, Tyrion Lannisternek sorsához hasonlíthatunk. Ez a karakter azon túl, hogy nem valami daliás termet, azzal a tudattal él együtt, hogy édesanyja belehalt a szülésbe. Hála a család patológiás gyászreakciójának, osztályrésze az örökös érzelmi bántalmazás, büntudatkeltés lett.

Nézőként elég nehéz megérteni, hogy miért Tyriont hibáztatják az anyja haláláért. Nem ritka, hogy az emberek levezetik valakin a fájdalmat, de ez akkor is ésszerűtlen. Hasonlóképpen nehéz megérteni azt a családi dinamikát, ami Tibor érzelmi leválásakor indul el, és itt el is kezdődik a tévhitvilága. Az anya tényleg belebetegszik abba, ha első/egyetlen/legkisebb gyermeke kevesebbet igényel már a törődésből? Némi együttérzés lehet bennünk, hiszen élete elmúlt húsz évét úgy rendezte be, hogy mindent megadjon gyerekeinek. Ebből viszont nem szükségképpen következik, amit ő és a család többi tagja tanúsít az épp függetlenedni próbáló fiatalall szemben, szorgalmasan mondogatván, hogy „önző”, „csak magára gondol”, „miattad fog édesanyád szíve megszakadni”, „már nem is szeretsz, már látni sem akarsz”.

Tibornak tehát az a feladata, hogy felülvizsgálja a büntudatot okozó tévhitet, és emlékeztesse magát néhány határra: a költözéssel kapcsolatos félelem nem az övé, hanem édesanyjáé. Ezt a szorongást viszont nem biztos, hogy a fia okozza: időnként anya is rosszul láthatja a dolgokat, időnként neki is lehetnek irracionális szorongásai, és időnként ő is ellenállhat az élettel együtt járó változásoknak. Tibor is volt már ilyen helyzetben, és ő is kimászott belőle. Ugyan miért ne sikerülne annak is, aki életre nevelte?

ANDRÁS BÁLINT
PSZICHOLÓGUS
HSZI

Hallgatói Szolgáltatási Igazgatóság
<https://hszi.bme.hu>

Elektronikus receptek a zsebben

Üdv a XXI. században

Biztonságosabb, gyorsabb gyógyulás, valamint személyre szabott, hatékony és minőségi egészségügyi ellátás – ezzel a jellegével startol november 1-jén az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér, azaz az EESZT.

TACSI KORNÉLIA

Fotó: Andronyi Tamás

A februárban induló, és csupán néhány intézmény bevonásával zajló próbaüzem a végéhez ért, novembertől minden közfinanszírozott egészségügyi területen mozgó szereplőnek (házi orvosok, rendelők, szakellátó intézmények, gyógyszerárak) kötelező jelleggel csatlakoznia kell a rendszerhez. Az egy év múlva, 2018 novemberében kezdődő következő ciklusban már a magán egészségügyi ellátók, illetve az Országos Mentőszolgálat is bekapcsolódik a szféra revitalizációját szolgáló elektronikus adatbázis kezelésébe.

Legfőbb célok és a rendszer jellemzői

Az európai uniós támogatásból az Állami Egészségügy Ellátó Központ vezénylesével kiépült rendszer célja az egészségügyben dolgozó szolgáltatók összekapcsolása egy számukra létrehozott felhőalapú egységes kommunikációs tér segítségével. Ezen adatbázisban rögzítik a páciensekkel kapcsolatos információkat, vizsgálati adatokat, beutalókat és vényeket. Ezáltal sokkal átláthatóbbá válik a betegek állapota, hiszen az orvos az EESZT-en

keresztül rögtön látja, hogy korábban milyen egészségügyi szolgáltatásokat vett igénybe a hozzá érkező. A rendszernek köszönhetően elkerülhetők lesznek az ismételt, párhuzamos vizsgálatok, és a leleteket sem kell többé magunkkal cipelnünk egy-egy vizitre. A feltöltött információkat azonban csak az arra jogosult személyek érhetik el, például a gyógyszerárak csak az e-Recept rendszerre kapnak rálátást. Az Ügyfélkapun keresztül mindenki hozzáférhet saját felhőalapú tárhelyéhez, és önrendelkezés útján azt is befolyásolhatja, hogy kik nézhetik meg adatait. Az EESZT-ben tárolt információk bizalmasságához mérten igen magas fokú adatvédelem szükséges, ezért a felhasználók (orvosok, egészségügyi dolgozók, gyógyszerészek) belépése kétfaktoros azonosítással lehetséges. Ez egyrészt felhasználónév és jelszó megadásából, másrészt az e-Személyi igazolvány beolvasásából áll.

e-Recept

Az orvosok az EESZT-ben rögzítik a szükséges gyógyszerek adatait, majd a patikusok ez alapján adnak ki orvosságot, ezáltal elkerülhetővé válnak az ismételt gyógyszerkiváltásból származó visszaélések. Az átállási időszakban, 2018 végéig az orvosoknak felírási igazolást kell kiállítaniuk, amely minden tekintetben megegyezik a papír alapú vényvel. Ennek birtokában igazolvány alapú azonosítás nélkül bárki kiválthatja a gyógyszert bármelyik patikában. Az átállási időszakban a beteg kérésére hagyományos papír alapú vényeket is kiállítanak. Ezt követően a 2019. évtől az orvos csak külön kérés esetén köteles felírási igazolást nyomtatni. Felírási igazolás hiányában a betegazonosításhoz TAJ kártya és valamely fényképes igazolvány szükséges. Amennyiben valaki már rendelkezik elektronikus személyi igazolvánnyal, akkor ez önmagában is elegendő.

A rendszer bevezetésének távlati és hangzatos céljai között szerepel a környezeti terhelés csökkentése az által, hogy kevesebb papírhulladék keletkezik, a valóságban az e-Receptek TAJ alapú kiváltásakor – tehát amikor nincs felírási igazolás a betegnél – a patika köteles kiadási igazolást nyomtatni, amelynek aláírásával igazolható a készítmény átvétele. Ezen dokumentumokat a patikának szintén 5 évig meg kell őriznie. Elektronikus kiadási igazolás is készíthető, de csak abban az esetben, ha a vásárló e-személyi igazolvánnyal rendelkezik. A rendszer tehát csak azok számára lesz kényelmesebb, akik korszerű chipes személyi igazolvánnyal rendelkeznek, ez azonban a leginkább érintett idősebb korosztályra még nem jellemző.

e-Személyi

Az e-Személyi egy hat évre kiállított, több hivatalos okmányt helyettesítő chipes igazolvány. Személyazonosításon túl tartalmazza a TAJ kártya és az adóazonosító igazolvány funkcióit, ezért alkalmas az elektronikus vények kiváltására is. Ezen felül elektronikus aláírás szolgáltatással is bővíthető, sőt a tervek szerint a RIGO becenévre hallgató budapesti elektronikus jegyrendszerben is használható lesz.

Erőszakkal a világbéke felé

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (United Nations – UN) közgyűlése 72. ülésszakát tartotta New York-i székházában szeptember 12. és 25. között. A világ legbefolyásosabb politikusainak gyűlésén kiemelt szerepet kapott a nemzetek közötti béke fenntartásának kérdése.

KISS ADRIENN

Egy kis történelem

A szervezetet 1945-ben, a második világháború után alapították 51 állam részvételével, azzal a céllal, hogy megelőzzék az újabb háborúk kirobbanását, és szorgalmazzák a nemzetközi konfliktusok békés rendezését. A ma már 193 tagországot számláló közösség fő szervei a Közgyűlés, a Biztonsági Tanács, a Gazdasági és Szociális Tanács, a Gyámsági Tanács, illetve a Nemzetközi Bíróság és Titkárság. A New York-i székházon kívül állandó irodájuk Genfben és Bécsben működik, de a világ minden országában rendelkeznek képvisellel.

Bár a nemzetközi együttműködés immáron több mint hetven éve fennáll, sokan mégis azzal a kritikával illetik, hogy a hidegháborút sem tudta megakadályozni, és valójában inkább az USA által vezetett nemzetközi közösségnek tekinthető.

Van, akinek az első

A közgyűlés ezen ülésszaka kiemelt figyelmet kapott a médiában, mivel első alkalommal szólalt fel Donald Trump, az Amerikai Egyesült Államok jelenlegi elnöke az ENSZ küldöttei előtt. Több mint negyven perces beszéde a globális békét veszélyeztető konfliktusokra koncentrált, kiemelve az észak-koreai nukleáris fegyverkezés következményeit. Az elnök szerint Kim Dzsongun ezzel öngyilkos küldetésbe fogott, mert ha az USA és a szövetségesei érdeke azt kívánja meg, el fogják pusztítani a kommunista diktatúrát. Angela Merkel német kancellár szerint Észak-Korea teljes megsemmisítése nem megoldás, inkább békés úton kellene rendezni a konfliktust.

Illusztráció: Marton András

Venezuela, Kuba és a Közel-Kelet kritikája

Az amerikai elnök beszédében bírálta a venezuelai szocialista diktatúrát is, amire Jorge Arreaza külügyminiszter úgy reagált, hogy Trump rasszista, és a hidegháborús időszakot idézi fel azzal, hogy beleszól Venezuela belügyeibe is, veszélyeztetve ezzel az állami szuverenitást. A kőolajból származó bevételeken alapuló venezuelai gazdaság az energia-hordozó árának zuhanása miatt kezdett mélyrepülésbe 2014-ben, azóta kaotikus állapotok uralkodnak az országban. A hadsereg átvette a hatalmat, az infláció több száz százalékos, és általá-

nos áruhiány van a boltokban. A Barack Obama által elindított kubai reform visszavonására is sor került az elnök részéről, mert véleménye szerint a korábban bevezetett utazási és kereskedelmi enyhítések nem a kubai népet, hanem csak a havannai kormányzatot és a hadsereget gazdagították. Trump ismét kijelentette, hogy a kubai rezsimmel nem érdemes üzletelni, és a szankciókat addig nem vonják vissza, amíg az ország vezetése nem hajlandó változtatni jelenlegi politikáján.

Az elnök Iránt sem kímélte: azt állította, hogy a vezetés az olajból származó bevételekből terror-szervezeteket támogat, például a

Hezbollahot, másrészt a katonai célú nukleáris fejlesztésekkel sem álltak le, csak titkosítva végzik azokat. Trump hangsúlyozta, hogy a szíriai fegyveres konfliktust minél hamarabb rendezni kell. Élesen kritizálta a szíriai elnököt, Bashar al-Assadot, azért, mert saját állampolgárait vegyi fegyverrel irtotta, kiemelte viszont Jordánia, Libanon és Törökország példamutató magatartását a menekültek befogadásával kapcsolatban.

Putyin vs. Porosenko: Háború és béke

Petro Porosenko ukrán államfő is részt vett a New York-i ülésen,

és az ország szuverenitásának helyreállítása érdekében kérte az ENSZ-békefenntartók kirendelését az ukrán-orosz államhatárhoz, illetve a kelet-ukrajnai szakadár területekre. Porosenko szerint így megakadályozható lenne, hogy az orosz fegyverek és ellátmányok eljussanak a szakadár ellenőrzésű területekre. Az orosz elnök, Vlagyimir Putyin meglehetősen ködösen fogalmazva reagált a javaslatra. Szerinte az ENSZ-békefenntartóknak vigyáznuk kellene az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) munkatársainak biztonságára a demarkációs vonal mentén.

Az ENSZ márciusi jelentése szerint a Donyec-medencei fegyveres konfliktus kirobbanása óta közel tízezren haltak meg és több, mint húszezren megsebesültek. Az idei év eleje óta 68 polgári személy vesztette életét, és 319 fő sebesült meg. Nem kétséges tehát, hogy ideje lenne rendezni a konfliktust, mert az áldozatok száma folyamatosan nő, immár három éve.

Az ukrán oktatási törvény módosítása

Szijjártó Péter külügyminiszter is részt vett az ENSZ közgyűlésének 72. ülésszakán, és az ukrán Legfelsőbb Tanács által már elfogadott új oktatási törvény módosítását kérte, ugyanis az sérti a Koppenhágai Egyezményt és az Európa Tanács egyik ajánlását is. Az új törvény értelmében csak általános- és középiskolákban lehetne kisebbségi nyelven tanítani Ukrajnában, és csak ott, ahol a kisebbség egy tömbben él. Az ukrán oktatási miniszter, Lilija Hrinevics szerint a tervezett változások a nemzeti kisebbségek érdekeit szolgálják, hogy nagyobb eséllyel sajátítsák el az államnyelvet, mely a felsőoktatás egyetlen nyelve, és az állami tisztségek betöltéséhez is szükséges.

ENSZ történelem

1945 - Aláírják az ENSZ alapokmányát San Franciscóban.

1946 - Megszületik az első ENSZ határozat a nukleáris fegyverek használatának megszüntetéséről.

1948 - A közgyűlés elfogadja Az emberi jogok egyetemes nyilatkozatát, amely az alapvető polgári, kulturális, gazdasági, politikai és szociális jogokat fogalmazza meg 30 cikkben; illetve még ebben az évben létrejön a WHO, az ENSZ Egészségügyi Világszervezete.

1950 - Kirobban a koreai háború, amelyben az Amerikai Egyesült Államok által vezetett ENSZ erők a déliek, míg Kína a Szovjetunió támogatásával az északiak oldalán harcolva vesz részt.

1962 - A hidegháború legforróbb pontja, a kubai rakétaválság kirobbanása: az ENSZ-t nem vonták be a konfliktus felszámolásába, de a Biztonsági Tanács egyik ülésén jelentették be, hogy a szovjetek Kubába atomrakétákat telepítettek, és a világ ezzel egy atomháború kirobbanásának szélére került.

1975 - Kambodzsi népirtás: az ENSZ nem tudja megakadályozni.

1987 - Montréali jegyzőkönyv: az ózonréteg védelmének érdekében.

1992 - A Szovjetunió felbomlása, számos ország csatlakozik az ENSZ-hez (Üzbegisztán, Türkmenisztán, Szlovénia, Örményország, Moldova, Grúzia, Bosznia-Hercegovina stb.)

1994 - Ruandai népirtás: az ENSZ nem tudja megakadályozni.

2002 - A Nemzetközi Büntetőbíróság létrejön, amely népi társas, háborús bűncselekményekkel kapcsolatos ügyeket vizsgál.

2017 - 15 békefenntartó misszió van jelenleg is folyamatban (többek között Dél-Szudánban, Haitin, Libériában, Libanonban, Koszovóban és további tíz országban), több mint százezer katona részvételével.

Amikor már nem akarunk egy fedél alatt élni

Függetlenedési hullám világszerte

Az ember számára az együttélés nélkülözhetetlen, azonban életünk legfőbb problémáforrását is ez jelenti. A globális világ történései szinte mind erre a paradoxonra vezethetőek vissza, ki kivel és hogyan nem szeretne együtt élni, akár legyen szó együttműködésről, unióról vagy éppen egy ország lakosságáról. A Brexit kapcsán először Skócia lobogtatta meg az EU-ban maradás lehetséges formáit, szeptemberben pedig a kurdok szavaztak a függetlenedésükről. A közelmúltban pedig a katalánok egyoldalú népszavazása bolygatta meg a közvéleményt.

KOVÁCS ZSOLT KRISTÓF

A történelem példái

Számunkra is ismeretes Rigómező, azaz Koszovó függetlenedése. A 2008-ban kikiáltott önállóság azóta sem kapott elismerést a nemzetközi porondon, az Egyesült Nemzetek Szövetsége máig Szerbia területként tekint rá. A Koszovói Köztársaság megalakulása Jugoszlávia szétesésére vezethető vissza, többnyire albánok és szerbek lakják. Annak ellenére, hogy az ENSZ nem, az Európai Unió huszonnyolc tagállamából huszonhárom elismerte önállóságát. A többi öt ország saját nemzetiségi politikájukban nem akar kisebbségeik számára hivatkozásként szolgáló precedenst teremteni, többek között

Spanyolország és Románia is ilyen. Skóciában már 2014-ben népszavazást tartottak az Egyesült Királyságtól való függetlenségről. Akkor a szavazók többsége a maradás mellett foglalt állást, azonban a témának újból aktualitást adott a Brexit és az Európai Unióban maradás kérdése. Az esemény azért is volt jelentős, mert felhívta a figyelmet a nyugat-európai országok nemzetiségeinek függet-

Fotó: Fekete Péter

lenedési szándékára, ahogy párhuzamba állítható az ugyanabban az évben történt katalán nemzeti konzultációval. Egy skót függetlenedés akár felgyorsíthatta volna Katalónia, Baszkföld, az olaszországi nemzetiségek, az erdélyi magyarság és akár a kanadai Quebec tartomány franciáinak önállósodását, illetve autonómiára való törekvéseit.

Spanyolországban már régóta kényes téma Baszkföld kérdése. Ott az erőszakot sem megvető Baszk Haza és Szabadság (ETA) nevű terrrorszervezet járt élen a kérdésben. Közel negyven év véres küzdelem után az elszakadási kedv kezd alábbhagyni. Közvéleménykutatások szerint a baszkok már csak negyedének van határozott víziója egy független nemzetről. Ennek oka egyrészt az agresszió egyre nagyobb mértékű elutasítása a lakosság körében, ugyanakkor érezhető egyfajta elégedettség az autonóm kormányzás jogköreivel. Mindezt bizonyítja, hogy az ETA 2011-ben felhagyott az erőszakos cselekedetekkel, és ma már hajlandó lenne feloszlalni magát amnesztia ellenében.

Kurdisztán mint álom

A kurdok az egyik leghányatottabb sorsú nép a földön, ugyanis egy olyan területen próbálnak

megélni, ami a történelem folyamán mindig is a szomszédos birodalmak konfliktuszónája volt. Nincs ez ma sem másképp, a közel 30 milliós etnikum egy tömbben él Törökország, Szíria, Irak és Irán területén. Az idők folyamán sok próbálkozás volt már egy független állam vagy csak egy autonómia felállítására. Az I. világháború után, az Oszmán Birodalom összeomlásakor az iraki kurdok

vívtak harcot önállóságukért, amit aztán a britek levertek, hogy visszacsatolják a moszuli olajmezőket Irakhoz. A II. világháború után pedig Irán területén próbálkoztak újabb autonómiával, ami aztán a szovjet olajkoncessziók révén hiúsult meg. Ezzel együtt

...érthető, hogy miért kezeli a világ óvatosan a függetlenedni vágyó etnikumok kérdését.

a folyamatos fenyegetettség miatt a térség legharciasabb népévé váltak, sokan jelentős szerepet várnak tőlük többek között az Iszlám Állam elleni harcban. Az első Öböl-háború idején, 1991-ben az Irak területén élő kurdok végül autonómiát nyertek, amit a szövetséges légierő, majd 2003 után az amerikai csapatok biztosítottak. Azóta a teljes függetlenség gondolata többször felmerült, egy 2005-ben tartott informális népszavazáson az igenek száma elsőpró volt. Egy jogerős referendum megtartását eddig mindig megavarta valami, például 2014-ben az Iszlám Állam elleni harcok. Végül 2017 júniusában kiírták szeptember 25-ére. Jelen autonómiájuk stabilitása akár történelmi szempontból, akár a nagyhatalmak érdekei felől cseppet sem

kielégítő, így célszerű lenne a nemzetközi jog által is elismert független államot létrehozni. Ezt a lakosság is hasonlóan gondolta, ugyanis a 25-ei népszavazáson 93 százalék szavazott igennel. A függetlenség kikiáltása viszont nem ilyen egyszerű, ugyanis az eredmények közzététele után rövidesen az iraki Parlament felhatalmazta a kormányfőt, hogy küldjön katonákat Kirkuk

vitatott hovatartozású térségébe, és vegye át az ellenőrzést az ottani olajmezők és repülőterek felett. A kormányfő elmondása szerint azonban nem akarnak erőszakot alkalmazni, hanem az alkotmány nyújtotta lehetőségekkel szeretnék kezelni a problémát. A szomszéd-

nem ismert Koszovóval és a még nem önálló Katalóniával együtt. Masoud Barzani, a kurd autonóm területek elnöke végül bejelentette, két évre „jegelik” a népszavazás eredményét.

Katalónia

Októberben az európai közélet legnagyobb port kavart eseménye a katalán függetlenségi népszavazás volt. A konfliktus körülbelül egy évtizede kezdődött azzal, hogy a spanyol kormány figyelmen kívül hagyta a katalánok önállósodási törekvéseit. Az autonóm Parlament többször jelezte, nem elégedett a jogosítványaiával, és az azt szabályozó törvényi keretekkel, amelyre a 2011-től kormányzó Konzervatív Néppárt nem reagált, párbeszédre és kompromisszumokra sem volt hajlandó, ezzel felduzzasztva az addig jelentéktelennek mondható függetlenedési törekvéseket. 2014-ben egy illegális nemzeti konzultációnak a katalán kormány felfüggesztése lett az eredménye a központi kormány által. Az előrehozott választások kampányában határozottan megjelent a függetlenedés igénye, ennek eredményeként az új testület elkezdte a referendum előkészítését és a függetlenség intézményesítésének első lépéseit. Ez vezethetett oda, hogy 2017 október 1-ére népszavazást írtak ki Spanyolország azon részén, amely a GDP előállításának közel ötödéért felelős. Azonban a gazdasági indok csak a hab a tortán, a mai súlyos politikai válság a spanyol belügyek elégtelen és hibás működésének eskalációja. Ez súlyosan tetten érhető a referendum kiírása körüli helyzetben is, hiszen ezt az ellenzék jogszerűtlennek, a madridi alkotmánybíróság pedig alkotmányellenesnek és illegálisnak nyilvánította. Ennek ellenére a katalánok nem tántorodtak el tervüktől, a népszavazást a kiírt időpontban megtartották, mire a központi vezetés rendőri beavatkozással átvette az irányítást Katalónia rendőrsége felett, szavazóhelyiségeket zártak be, urnákat és szavazócédulákat koboztak el. A spanyol kormány minden eszközzel meg kívánta akadályozni a voksolást, így az erőszakot sem riadtak vissza.

Tiltakozásul több ezren vonultak az utcákra, amire a hivatalos szervek kemény fellépéssel válaszoltak, a hatóságok az események végére közel ezer sérültről számoltak be. A spanyol kormányfő-helyettes szerint „a katalán kormány teljes felelőtlenségére az állam erőszakszervezeteinek professzionális fellépése kell legyen a válasz”. A másik oldalról

viszont a demokrácia alappillért, a választójogot tiporták el, ha az jogellenesnek is minősíthető. A világ és főként Európa politikusaik is ez a kérdés osztotta meg leginkább. Nigel Farage Európai Parlamenti képviselő felszólalásában felelősségre vonta az európai közösséget, míg Nathalie Loiseau, Franciaország európai ügyekért felelős minisztere a spanyol kormány oldalára állt: „Ha Katalónia kedden egyoldalúan kikiáltja elszakadását Spanyolországtól, Franciaország nem fogja azt elismerni.” Ez egyrészt érthető a dél-francia határ mentén élő katalánok szempontjából is, másrészt fontos a függetlenség külföldről érkező támogatása, különben az önállóság kikiáltása esetén a támogatottság hiányában a spanyol kormány lecsaphat az alkotmányosság eszközeivel, és felfüggeszti az autonómiát, feloszlatja a Parlamentet. Ilyen szempontból érthető Carles Puigdemont katalán kormányfő hezitálása, miszerint kikiáltotta a függetlenséget, amit utána fel is függesztett. A spanyol kormány egyértelmű választ vár erre, de a szorult helyzetben lévő államférfi számára nincs jó megoldás. Katalónia függetlenedésének első következménye az EU-s tagság elvesztése lenne, ami gazdasági mutatók visszaesését is jelentené. Az Európai Bizottság elnöke, Jean-Claude Juncker szerint, ha a referendum alkotmány szerint zajlott volna, a terület azonnali elszakadását jelentené az Európai Uniótól. Mindezek függvényében érthető, hogy miért kezeli a világ óvatosan a függetlennedni vágyó etnikumok kérdését. Ahogy Koszovó esetében is nagy a megosztottság, illetve a kurd függetlennedést is azok támogatják, akik követendő példát látnak benne. A többség azonban fél, hogy akár egy nemzetközi jog által elfogadott önállósodás lavinát indíthat el maga mögött, Katalónia, Baszkföld és a többi Unión belüli nemzetiség önrendelkezés felé tett lépései pedig az EU továbbgyengülését eredményezhetik.

Egy különleges példa

A történelem során sosem volt idegen az embertől a függetlennedés gondolata. Különleges példa India elszakadása a Brit Birodalomtól, melynek egyik közismert vezéralakja Mahatma Gandhi volt, aki erőszakmentes mozgalmával szinte egyedülálló módon érte el célját. A szubkontinens önrendelkezésével azonban felmerült a muszlim lakosság önállósodása, ami Pakisztán létrejöttéhez vezetett, amely jó példa egy terület nemcsak nemzetiségi, hanem vallási alapon történő szétválására is.

Gyakorlatból teljes munkaidő

Élet a számítógépes rajzoláson túl

Szabari Betti az egyetemi éve alatt teljesítette a kötelező szakmai gyakorlatot. Majd miután lediplomázott, tárt karokkal várták ugyanannál a cégnél kollégának, immáron teljes munkaidőben.

VARGA ÁGNES

Mivel foglalkozol a munkahelyeden?

Alapvetően konszignációkkal foglalkozom. Jelenleg van egy óriási projektem, egy 706 lakásos társasház tervein dolgozunk hatan, illetve néhány beugró gyakorlatokkal. Ennek a munkarészei vannak közöttünk felosztva, de néha beszállunk egymás részébe is. Én például a homlokzatokért és az erkély konszignációkért, valamint minden ezekkel kapcsolatos konzultációért vagyok a felelős. Rengeteg ügy miatt kell levelezni vagy telefonálni egyes szakágakkal, beszélgetni a felelősökkel vagy gyártóval.

Hogy találtál rá erre a munkára?

Az építész levelezőlistán bukkantam rá. Tavaly nyáron láttam a hirdetést, amiben gyakornokot kerestek a céghez. Erre jelentkeztem is, sikeresen, és ott töltöttem a tervezési gyakorlatomnak a felét. Ezután egy félévet Erasmussal töltöttem, de ezután újra visszamentem a céghez mint gyakornok, majd diploma után lehetőségem nyílt teljes állásban visszakerülni.

Immár diplomásként mennyiben változott a helyzeted?

Amíg gyakornok voltam, a kollégáim és a főnököm figyelembe vették, hogy a munka mellett ott az egyetem, így lazábban kezelték a bent létemet. Most több a felelősség, több feladatot bíznak rám, és úgy érzem, kevesen is

Mesterségem címere

Cikksorozatunkban a közel-múltban diplomázott műegyetemistákat faggatunk arról, hogy mit vittek magukkal a BME-ről a munka világába.

vagyunk az irodában ehhez a projekthez. Ellenben szerencsére azt meg is fizetik, ha jól dolgozik az ember. Szóval megéri hajtani, de fárasztóbb is nyilván.

Hogyan változott az időbeosztásod az egyetemi évekhöz képest?

Azt érzem, hogy sokkal kötöttebb lett. Nyilván ez abból is adódik, hogy az egyetem alatt azért szelektáltam, hogy melyik előadásokra érdemes bejárni. Nyilván a munkahelyen nincs ilyen, és sokszor az a nyolc óra se nyolc óra. Azt tapasztalom, hogy sokkal nehezebb egyéb programot szerveznem, néha egy bevásárlást is alig tudok összehozni.

Nyújtott az egyetem számodra valamilyen pluszt az oktatási tevékenységen túl? Visszagon-dolva milyen lehetőségeket aknázhattál volna ki jobban?

Mindenképpen több informatikai tárgyat kellett volna felvennem, illetve amit felvettem, azt jobban meg kellett volna tanulnom. Úgy érzem, hogy nem értek elég programhoz, ami a munkám során szükséges lenne. Az viszont hasznos volt, amit alapvetően a komplex tervezési tárgyakon tanultam meg, hogy ha egy házban dolgozom, nagyon sokfelé kell figyelni. Sok szakággal kell konzultálni, amik között ráadásul nincs összhang, és ez a való életben az ötszörösével van jelen. Így erre felkészülhettem, és nem ért teljesen váratlanul.

Milyen kihívásokkal szembesültél az egyetem biztonságát jelentő falai közül kilépve?

Pályakezdőként azt tapasztaltam, hogy ez a munka nem csak abból áll, hogy ülök a gép előtt és rajzolok, hanem rengeteg kommunikációt is igényel, amihez számomra kellett némi idő, míg megszoktam. Az egyetemen

Fotó: Valkó Máté

Név	Szabari Bettina
Kar	ÉPK
Szak	építész osztatlan, tervezői szakirány
Végzés ideje	2017. június
Munkába állás ideje	2017. augusztus
Munkahely	KAS Design Kft.
Pozíció	építész munkatárs

annyira nem volt jelen ez a fajta kommunikáció, ami a munkám során feltűnt. A kollégákkal folyamatosan kapcsolatban kell lenni, hiszen nagyon nagy a projekt, így néha egymás munkájába is belenyúlunk. Sokszor félreértések adódnak abból, ha nem jelezzük ezt, ha nem beszéljük meg velük. Ezen felül rengetek beszállítóval, külsős céggel kell beszélni, általában vadidegen emberekkel, ami nekem először zavarba ejtő volt. Egy-két hónap után belerázódtam, de az elején úgy éreztem, hogy a mélyvízbe dobtak, mikor a kezembe adtak egy telefont, hogy hívjam fel egy

idegen cég vezérigazgatóját, és kérdezzem meg tőle azt, amire éppen szükségünk volt.

Mit tanácsolnál a diploma előtt álló hallgatóknak?

Mindenképp azt mondom, hogy a diplomára ne sablontémát válasszanak. Ne akarják megúszni valami egyszerűvel, hanem válasszanak olyat, amit tényleg szívből csinálnak, és szeretni is fogják az egész féléven keresztül. Szerintem megéri kicsit több időt eltölteni a helyszín és a téma kiválasztásával, mert a végén nagyon meg tud térülni.

HIRDETÉS

ESÉLYEGYENLŐSÉG

eselyegyenloseg@hszi.bme.hu

A HSZI-BEN

HALLGATÓI SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁG

Tájékozódás a japán utakon

Egy navigációs szoftver elkészítése már önmagában is komplex feladat, az átláthatóságot pedig tovább nehezítik az egyes országok kulturális és címzési sajátosságai. Hogyan lehet mégis utat találni ebben a bábeli zűrzavarban?

LÁSZLÓ GÁBOR

AZ NNG-nél autókba épített navigációs megoldásokat fejlesztenek a világ minden tájára, így különböző kultúrák fejével kell gondolkodniuk, meghatározott címzési sajátosságokkal és rengeteg apró furcsasággal számolva, ha sikeres megoldást szeretnének szállítani. Észak-Amerikában és Európában országról országra eltérő kultúrával találkozunk, de a navigálás meglehetősen sok hasonlóságot mutat. A cím megadásához elég megadni az utcanevet, a házszámot, ritkán az irányítószámot, és már indulhatunk is a kiválasztott úti cél felé. Ázsiában, főként Japánban a helyzet kicsit eltér a megszokottól, ezért az NNG-nél több száz helyszíni, ún. field tesztet végeztek az elmúlt években a japán utakon. Munkájuk során több mint 100 Japán-specifikus navigációs funkciót határoztak meg, melyek közül jó néhány elengedhetetlen ahhoz, hogy versenyképes, a helyi igényeknek megfelelő navigációs rendszert tudjanak kínálni.

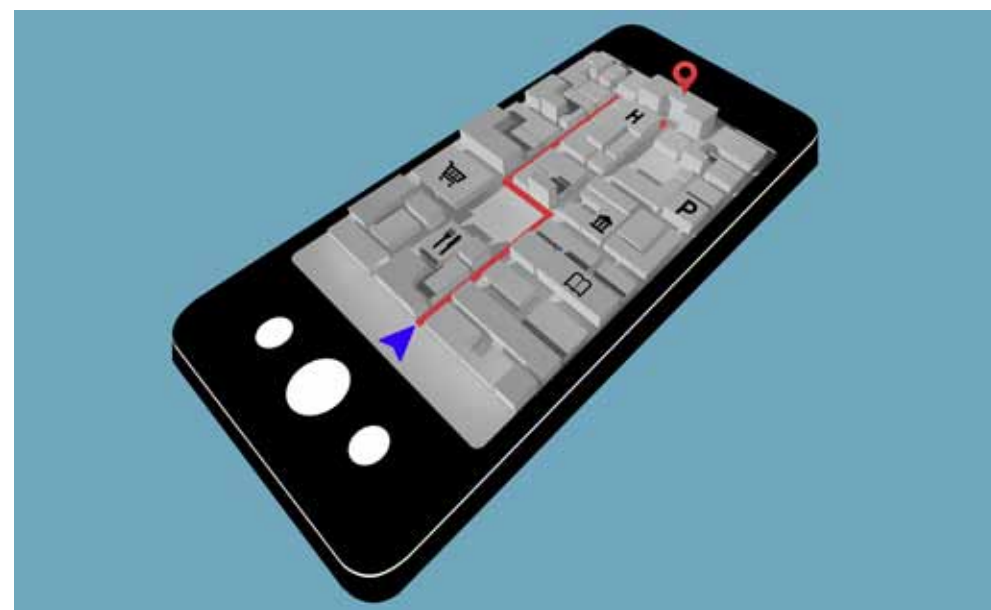
A felkelő nap országában a címmeghatározó rendszer bonyolultabb, mint Amerikában vagy az Európai Unióban. Az első fontos eltérés, hogy van lehetőség telefonszám alapján keresni. Ha a rendszer esetleg nem is talál egy konkrét egyezést, a szám első öt számjegye alapján felajánl egy megközelítő helyet, így a vezetőnek csupán az adott terület térképének megfelelő helyére kell mutatnia. Irányítószám alapján is lehet keresni, ahol az adott kód alapján meghatározott terület jelentheti egy épület egyik emeletét vagy akár egy kisebb települést is. Mindezek mellett talán a címkeresés egyik leghatékonyabb módja, ha megadjuk a kiválasztott cím közelében található útkereszteződések vagy metróállomások egyikét. Ebbe a formába a legtöbb európai és amerikai felhasználó biztosan belezavarodna, de az ország lakosai számára semmi különlegeset nem jelent.

Európában az autópályákat nagy távolságok leküzdésére, pontosabban nagyobb városokat összekötő vagy országokat átszelő utazásokra használjuk. Japánban az autópályák – még a nagy és összetett pályák is – normál utaknak számítanak, amelyek arra szolgálnak, hogy eljussunk a város egyik pontjából a másikba, vagy csak egyszerűen keresztülutazzunk a városon. A jelentősebb autópályákat teljesen megszokott módon használják munkába járásra vagy helyi ügyek intézése során. Azt is tudni kell, hogy majdnem minden japán autópályára való felhajtáskor, valamint minden egyes kilométer megtétele után fizetni kell, és a költségek nagysága részben attól függ, hogy a vezető készpénzben vagy speciális ETC-kártya (electronic toll collection) használatával fizet. Mindennek a tetejébe bizonyos kijáratokat és felhajtókat kizárólag ETC-készülékkel ellátott autók használhatnak, és csak akkor, ha a vezető a készülékbe helyezte az ETC-kártyáját. Az efféle rendhagyó és ellentmondásos dolgok kezelésében fontos szerepet játszik egy hatékony, a helyi szabályokat és szokásokat jól ismerő navigációs rendszer. Egy ilyen szoftver lehetővé teszi az egyéni útvonalopciók beállítását annak érdekében, hogy minden autós megtalálja a számára megfelelő felhajtókat, autópályákat, továbbá figyelmeztet minden várható díjról, amely az olyan utakra való felhajtáskor merülhet fel, amelyekre a vezető speciális kártya hiányában nem tud felhajtani. A pihenőhelyeknek is számos fajtája létezik, mindegyik másként épült, és más-más szolgáltatásokat kínál. Ahhoz, hogy a vezető a legjobb lehetőséget válassza ki az autópályáról való lehajtáskor, minden pihenőhelyhez tartozik egy önálló térkép, amely tartalmazza a kijárat környékén található szolgáltatásokat. Ennek a kijelzése is elengedhetetlen része a hatékony navigációnak.

Japánban általános jelenség, hogy az utak nemcsak vízszintesen, de függőlegesen is párhuzamosak lehetnek egymással. Felmerülhet a kérdés, hogy egy-egy egymás felett átívelő útszakasz esetén vajon honnan tudja a navigációs rendszer, hogy a vezető melyik szinten és melyik sávban utazik? A vezető pontos helyének meghatározásához az autó

szenzoraira tud támaszkodni, hiszen az ilyen összetett és bonyolult területeken a szoftver egymaga nem képes meghatározni a saját helyzetét. Japánban az alapfunkciók közé tartozik a közelben levő WC-k kijelzése éppen úgy, mint az autópálya-kijáratnál található kisboltok vagy benzinkutak keresése. Szintén gyakori igény az is, hogy a japán navigációs rendszerben lévő hasznos helyek majdnem mindegyikéhez tartozik részletes információ. Érdemes megjegyezni, hogy Japánban a bevásárlóközpontok összetett épületekben találhatók, ahol számos föld feletti és föld alatti szint található, és az épület speciális pontokon keresztül közelíthető meg. Emiatt a japán vezetőknek nagyon részletes információkra van szükségük, amelyek tájékoztatást adnak arról, hogy az épület melyik irányból közelíthető meg, hány szintből áll, és az egyes boltok melyik szinten találhatók.

Japán tehát valóban egy igazán komoly feladvány navigációs szempontból, de akkor mit szólunk például Costa Rica esetében, ahol még lakcímek sincsenek? Se utcánév, se házszám. A tájékozódás alapja mindig valamilyen jellegzetes viszonyítási pont, tehát temető, irodaház, iskola vagy bármi hasonló, jól felismerhető intézmény. A „rendszer” pedig olyan jól működik, hogy közel egy évtizede nem sikerült előrelépni az egységes lakcím kialakításában. Ilyen, és ehhez hasonló kihívások bőven akadnak a világban, nemcsak kontinenseken, de akár szomszédos országokon átívelve is. A navigációnak viszont mindig a helyi emberek fejével és az ottani városszerkezet szerint kell viselkednie, hogy megbízható megoldások szülessenek.

Illusztráció Nemcsics Botond

Szárnyal a Bitcoin

Egyre többet hallani napjainkban a kriptovalutákról.

LÁSZLÓ GÁBOR

A digitális fizetőeszközökről sokan asszociálhatnak a zsarolóvírusokra, tekintettel azok követelési módjaira, de egyes országokban már meglátták a potenciált a virtuális pénzben.

A kriptovaluta olyan digitális eszköz, mely csereeszközként vagy manapság fizetőeszközként is funkcionál. Kriptográfia (titkosítást) használ a tranzakciók biztonságossága érdekében. A digitális pénzek egy részhalmozatát képviseli, de besorolható az alternatív valuták vagy a virtuális valuták csoportjába is. A legismertebb képviselője a Bitcon, melyet 2009-ben bocsátott ki egy Satoshi Nakamoto álnéven ismert ember. Fizetőegységeit egy matematikai algoritmus hozza létre korlátozott számban, a hálózatra kapcsolt számítógépek erőfor-

Fotó: Nagy Bálint

rásainak segítségével. Az így kibányászott vagy vásárolt bitcoinok egy titkos elektronikus aláírással írhatók át mások virtuális pénztárcájába, így a kifizetett összeg a bankok kikerülésével, közvetlenül a kedvezményezetthez kerül, hasonlóan a készpénzforgalomhoz. A virtuális pénznek nincs aranyfedezete, értéke attól van, hogy elfogadják cserealapként, nő iránta a kereslet, az újabb Bitcoinok kiosztása azonban a matematikai generálás miatt korlátozott. Jelenleg körülbelül kilencszáz féle rivalisa létezik, melyeket a Bitcoin alternatívájára utalva általánosan altcoinnak neveznek.

A Bitcoin árfolyama cikkünk írásakor közel 6000 dolláron állt (átszámítva több mint másfél millió forint), noha alig egy héttel korábban lépte át a bűvös 5000 dolláros értéket. Fontos azonban hozzátenni, hogy az utóbbi időben elég komoly hullámvásút jellemezte ezt a mutatót. És hogy merre tart ez az egész? Elég csak szemlélteni az utóbbi hónapok híreit a csúcspontok döntőgető árfolyamról, netán az egyes országok reakciójáról. Oroszország és Kína a szankciók mellett döntött, míg Japán a legalizációt támogatja. Észtország pedig egyenesen állami szinten bevezetett kriptodeviza létrehozásán munkálkodik. Napvilágra került az a spekuláció is, amely szerint az Amazon platformjain lehetővé teszi a Bitcoinnal történő fizetéseket. Ha az online kereskedelmi vállalat meglépi ezt, akkor csak idő kérdése, hogy piaci rivalisai, az eBay és az Alibaba is hasonló döntést hozzanak. Mindez pedig további magasságokba lökheti a kriptopénz értékét.

A sziklán mindig az adott út az ellenfél

Egy mesterszakos vegyész-mérnök-hallgató, **Farkas Tamás**, a Gerecse Sziklamászó Sportegyesület tagjaként, az ország legeredményesebb nehézségi sziklamászája. Vele beszélgettem az olimpiai sportágak közé nemrég felvett falmászásról, illetve a nyáron megrendezett Európai Egyetemek Sportmászó Bajnokságáról.

TACSI KORNÉLIA

Mióta mászol, és mi fogott meg ebben a sportban?

Tizennégy évesen, 2008 októberében, mentem el először a lakhelyem közelében lévő mászóterembe. Pár hónap múlva mindennapossá váltak az edzések. Mostanra már oktatással is foglalkozom. A mászásban leginkább a változatosság és a benne rejlő kihívás fogott meg. Utóbbit három szintre szoktam bontani: van a fizikai kihívás, mivel a felfelé jutáshoz a test szinte minden

Fotó: Marton András

Falmászás vagy sziklamászás

A sziklamászás mesterséges körülmények között megvalósított megfelelője a falmászás, amely általában teremben űzhető, de vannak kültéri falak is. Ezenkívül a mászás stílusa szerint további kategóriákra bontható. A boulderezést alacsony magasságokban, biztosítás nélkül hajtják végre, ekkor a földre helyezett szivacsok védik a leeső sportolót. A nehézségi mászás esetén a falban elhelyezett nittekbe akasztják a karabinerüket és ebbe a kötélüket, melynek másik végét egy földről biztosító ember tartja (ún. előlmászás). Beszélhetünk még gyorsasági mászásról, amikor egy standardizált műfalon történő minél gyorsabb feljutás a cél.

izmának együtt kell dolgoznia. Ez összefonódik a technikai oldallal, vagyis a koordinációval, amiben szintén nagyon jónak kell lenni ahhoz, hogy az ember végre tudja hajtani az adott mozgulatsort. Harmadrészt mentális erőpróba elé is állít, mert sziklán gyakran sok lehetőség közül lehet választani, és nem mindig egyértelmű, hogy ezek közül melyik kivite-

lezhető ténylegesen. Ezenfelül a kitettség érzésével is szembe kell nézni, főleg a sziklán. Van olyan, hogy egy mozgulathoz megvan a kellő izomerő, de ha nem vagy ott agyban, akkor nem fog sikerülni. Azokat a határhelyzeteket szeretem, amikor az erő, a technika és a mentális nehézség is a teljesítőképeségemet feszegeti. Más sportokban ilyen szituációk legin-

kább versenyhelyzetben jelentkeznek, míg a falon egy edzés során is számtalanszor. Emellett nagyon könnyen lehet fejlődni. Sok esetben egy új út megpróbálásakor egy darab mozdulat sem megy, viszont a technika csiszolásával akár fél óra alatt elérhető az a szint, hogy az egészet végig tudom mászni egyben.

Mi a titka annak, hogy valakiből kiemelkedő mászó legyen?

Alapvető az egészséges életmód, táplálkozás, elegendő alvás, az alkoholizálás mellőzése, de legalábbis szigorú mértékletesség, valamint megfelelő étrend-kiegészítők szedése az igénybevett ízületek tápanyag utánpótlása érdekében. A fizikum tekintetében a magasabbak előnyből indulnak, de nem példanélküli az sem, hogy egy rendkívül alacsony sportoló a mászók közösségének élvonalába kerül. Jól felépített, periodizált edzések szükségesek, mivel más terheléssel lehet a maximális erő kifejtését növelni, és más típusú gyakorlatok kellenek az erő-állóképesség fejlesztéséhez, valamint külön kell foglalkozni az alapállóképesség erősítésével. Fontos még az adott kihívásnak megfelelő technika erősítése. Például a boulder versenyekre való felkészülésnek elengedhetetlen eleme a komplex, koordinációt igénylő mozdulatok gyakorlása. Nehézségi versenyek esetén többnyire az állóképesség a döntő, de ide is becsempésznek pár dinamikus mozdulatot, amelyekkel szórják a mezőnyt. Sziklán nagyon lényeges a rutin, hogy valaki felismerje a rendelkezésre álló lehetőségek közül a legkönnyebbet. Végül a mentális felkészültség leginkább megmértetések, verseny-

helyzetek által szerezhető meg.

Mit jelent neked a mászás, mit kaptál a sporttól az évek során?

Magának a mászásnak mint mozgásformának a művelése nagyon élvezetes számomra, emellett számtalan kihívást és az ezek legyőzéséből fakadó sikerélményt, emiatt pedig rengeteg önbizalmat is kaptam. Jóval határozottabb lettem, és megtanultam hinni abban, hogy a kitűzött célt el tudom érni. Rengeteg ismerőst, valódi barátot szereztem a mászás által, akikkel jó néhány felejthetetlen élményt éltünk át.

Júliusban részt vettél a Splitben megrendezett Európai Egyetemek Sportmászó Bajnokságán. Milyen volt a verseny, a mezőny? Hogyan értékeled a teljesítményedet?

A verseny nagyon színvonalas volt, mert a Nemzetközi Sportmászó Szövetség delegált embereket az útvonalak felépítéséhez. A mezőnyt is pont ideálisnak éreztem, a résztvevők nem voltak aránytalanul erősebbek vagy gyengébbek tőlem, ezért fel tudtam venni velük a versenyt. Végeredményben boulderben nyolcadik, nehézségi mászásban tizedik lettem. Ezt jónak tartom tekintve, hogy tavaly szeptembertől nem tudtam rendesen edzeni, mert a jobb kezemben ínszalagszakadás volt. Júniusban kezdtem el a felkészülést, szóval összesen körülbelül másfél hónapot edzettem előtte. Igazából azért mentem, hogy megnézzem, hogy néz ki egy ilyen verseny, így jövő nyáron tapasztaltabban érkezhetek az egyetemisták számára megrendezett sportmászó világbajnokságra (Universiade), amire komolyabban szeretnék készülni.

Nyomás a Csúcsra!

Mi történik, ha keresztelünk egy USA-beli rendezvényt és egy alpesi bringatúrát? Forintos Norbert és Zichó Viktor esetében körvonalazódott egy sziklamászó verseny, amit idén szeptember 30. és október 1. között rendeztek meg először a Kis-Gerecse kőfejtőnél.

BALOGH KATA BOGLÁRKA

Zichó Viktort édesapja ismertette meg a hegymászással, melyet később önmagától is előszeretettel művelt. Vonzották a csúcsok, amelyekhez sziklákon keresztül vezetett az út, és ő vette rá Forintos Norbertet is erre a sportra. Az általuk megálmodott 24 órás mászóverseny szervezői, mind BME-s diákok. Melléjük társult a Magyar Energetikai Társaság Ifjúsági Tagozata, akik nagyrészt, szintén egyetemünk hallgatói. A megmértetésen négyfős csapatok indultak, akik a térképek és pontozólapok kézbevétele után neki is vágtak a szikláknak. A csoportok két részre bomlottak, és párhuzamosan másztak a verseny első szakaszában, majd este le kellett adják a pontozólapjaikat. Ekkor kezdődött el a váltóverseny, amely során a csapatok tagjai felváltva tudtak pihenni, reggel hatig. A második checkpoint-tal véget ért a váltó, és az utolsó hat órában mindenki egyszerre mászott.

A pontozást maguk a versenyzők végezték. Pontot akkor szereztek, ha az adott sziklaúton a teljes magasságot a mászó teljesítette. A verseny köré fesztivál épült, amelyen további pluszpontokat lehetett szerezni slackline-nal, highline-nal, fekvőtámasszal vagy esetleg energetikai kvízzel és társasjátékkal.

Falmászó versenyekből a közeljövőben sem lesz hiány. Október végén esedékes a Monkey BBQ Maraton, novemberben jön a GI kupa, és a BME-n ismét lesz Crazy Climbing.

Fotók: Fejes Bence

Szerelmesnek lenni egyszerre több emberbe

Lehet-e egyszerre több embert szerelemmel szeretni, és tehetjük-e mindezt úgy, hogy nem titkolózunk, nem hazudunk, és nem bántjuk meg a másikat? Ezekre a kérdésekre épül **Szurovecz Kitti** új regénye, *A sokszívű*, ami a poliamoria rejtélyes világába kalauzolja el az olvasóit. A többszerelműség óriási tabu, de az író és **Farkas Dániel** pszichológus, kommunikációs és párkapcsolati szakértő szerint fontos, hogy megismerjük, beszéljünk róla.

LENGYEL DORKA

A poliamoria, vagyis az etikus többszerelműség olyan párkapcsolati forma, melyben egy embernek több szerelme is van, és mindenki tud mindenkiről, ismerik is egymást a felek, sőt gyakran találkoznak, összejárnak. Ezekben a kapcsolatokban nincs hagyományos értelemben vett megcsalás, hisz a viszonyok tisztázottak, a találkozások nem titokban zajlanak. A poliamoria lényege az, hogy azok az emberek, akik egyszerre több embert szeretnek, ezt etikusan, titkok és lelkiismeret-furdalás nélkül megtehessek.

Szurovecz Kitti új regénye, *A sokszívű* ebben az – első hallásra igencsak furcsa – világban játszódik. A regény főszereplője, Annabella, egy harmincéves, szép nő, aki egyszerre két férfit szeret, és mindkettővel boldog kapcsolatban él: két hétig Olaszországban van Darióval, két hétig pedig Magyarországon Andrissal. Lényegében két élete

Illusztráció Bárony Cintia

van: két lakhelye, két állása, két baráti köre és a két férfi, akik odáig vannak érte. Kezdetben a két férfi nem tud egymásról, így Annabella folyamatosan hazudik, kifogásokat keres, és bár mindkettővel jól érzi magát, a hazugság felemészti, szörnyen mardossa. Amikor megtudja, hogy kisbát vár, megismeri a Sokszívűek társaságát, ahol ugyanolyan poliamor emberek vannak, mint ő. Végül úgy dönt, színt vall Andris és Dario előtt, innen pedig csak még nagyobbak lesznek a bonyodalmak.

Erkölcsebb és tisztább?

A történet nem meseszerű, Magyarországon valóban létezik több poliamor közösség, akik történeteikkel, tapasztalataikkal segítik egymást – erről Szurovecz Kitti beszélt a könyv bemutatóján. Mint mesélte, többszerelmű emberekkel interjúzott, sokan avatták be őt szerelmi szálaikba, így a karakterek életének nagy része valós sztorikból épült. A sokszívűek közt, akikkel az írás során találkozott, voltak fiatalok és idősek egyaránt, és az sem volt ritka, hogy gyerekes családok éltek így. „Nekik nem furcsa, hogy több anya és több apa is van a kapcsolatban” – mondta, sőt, mint kiderült, a nyitott, őszinte kapcsolatok sokkal jobb, nyugodtabb környezetet biztosítanak a gyerekeknek, mint a titkolózás, a feszültség és a veszekedések.

Ha valaki úgy érzi, két ember iránt is ugyanolyan erős érzelmeket táplál, erről aligha mer beszélni. A poliamoria tabu, és bár a nyílt többszerelműség

erkölcsebb és tisztább, mint a titkolt viszonyok és a megcsalás, ezeket az embereket ugyanúgy megbélyegzi a társadalom. „Ha meghalljuk, hogy valakinek több szerelme van, olyan gondolatokat ébreszt a többségben, hogy választania kell közülük, olyan nincs, hogy kettőnél többen legyenek egy kapcsolatban. De miért ne lehetne, ha ebben a felállásban mindenki boldog?” – teszi fel a kérdést a párkapcsolati szakértő. Szurovecz Kitti legújabb könyvének elején a poliamoria egyfajta rossz érzésként, sőt mi több, valamiféle betegségként merül fel a főszereplőben, de ahogy egyre jobban megismerkedik a többszerelmű emberekkel, egyre jobban elfogadja azt, hogy igenis közéjük tartozik. Már az érzés, hogy nincs egyedül, és a tudat, hogy így is lehet teljes életet élni, sokat segít neki az elfogadásban.

A szkeptikusok, akik először furcsállják ezt a felállást, a történet előrehaladtával megértik, hogy létezhet és jól működhet a párkapcsolatoknak ez a típusa is. Ugyanolyan érzelmi kötődésekre és kapcsolatokra hivatottak ezek az emberek is, mint a társaik, akik a monogámia mellett tették le a voksukat. A pszichológus szerint fontos különbséget tenni, hisz a poliamoria a komoly érzelmi bevonódás miatt nem összekeverendő az alkalmi kapcsolatokkal, a gyakori párcserével vagy a szexpartnerséggel, hiszen itt a párok ugyanolyan sokrétű és mélységű kapcsolatra törekednek, mint egy monogám kapcsolatban. Csak itt egynél több partnerrel egyidejűleg, azaz

két féllal is megélik a kapcsolatot minden szegmensét – lelki örömeiket éppen ugyanúgy, mint a testieket.

A fókuszban a szerelmi kötődés

A magyar poliamor társaság egy összetartó közösség, az oldalukon úgy számolnak be a poliamoriáról, mint az etikus nem-monogámia körébe tartozó, fókuszába a szerelmi kötődést állító párkapcsolati formáról és filozófiáról. Mint írják, ahány

lás – már családszerkezetként is funkcionál. A tengeren túl sokak számára természetes, hogy egy nő két férfival él együtt, vagy a szülőknél a másikon kívül is van barátja és barátnője. Az ilyen modellekben felnövő gyerekekkel többen is foglalkoznak apa- és anyaszerepben, segítenek nekik, gyakorlatilag közösségként működnek.

Itthon azért jött létre a poliamor közösség, hogy a bizonytalan, maguknak is nehezen beismerő többszerelmű emberek lássák,

...olyan nincs, hogy kettőnél több legyen egy kapcsolatban...

ember és ahány szerelem, annyiféle többszerelmű kapcsolat létezhet. Szurovecz Kitti felhívta a figyelmet rá, hogy tapasztalatai alapján a szerelem, a szabadság és az őszinte kommunikáció jellemző ezekre a társakra. A szálak itt nem gyengébbek egyik féllal vagy a másikkal, a különbség csak annyi, hogy a szereteten többen osztoznak – erről pedig mindannyian tudnak, minden nyíltan, őszintén történik.

A mi kultúránkban a kétfős párkapcsolati modell a megszokott, így az ettől való eltérést nehezen fogadjuk el. A többszerelmű életvitel Európában még nem, viszont az Egyesült Államokban elfogadott (házasságként még nem), sőt, mondhatni, hogy kifejezetten átlagos felál-

nincsenek egyedül, rátaláljanak egy olyan körre, ahol száz százalékosan megértik őket, illetve azért, hogy a szkeptikus, de nyitni kész közeg belelásson ezeknek az embereknek az életébe. A poliamor kapcsolat nem várható, hogy elismert házassági forma lesz, Magyarországon alkotmányosan rögzített, hogy két igen és két nem kell hozzá, vagyis csak egy nő és egy férfi között létezhet. Bár a könyvből és az író által mesélt sztorikból az derül ki, ezek a többszerelmű kapcsolódások nagyon hosszú távon is működőképesek, egyes szexuálpszichológusok arról cikkeznek, hogy átmeneti formaként, divatként tudják definiálni, amit az egyén életének is csak egy szakaszaként tudnak elképzelni.

Mi a különbség a nyitott kapcsolat és a poliamoria között?

Ha egy páros nem ragaszkodik a csak te és én felálláshoz, és nem zavarja őket, hogy a másik félrelép, akkor nyitott kapcsolatban is élhetnek, azaz úgy létesítenek testi kapcsolatokat másokkal, hogy arról tud a párjuk. Ebben a felállásban tiszta lapokkal játszanak a partnerek, azaz a kilengések tudatában maradnak együtt, tisztában vannak azzal, hogy barátjuk/barátnőjük épp mással tölti az éjszakát. Ezeket a félrelépéseket azzal magyarázzák, hogy kell nekik a változatosság, túl nagy bennük a vadászösztön, vagy kíváncsiságból ki szeretnének próbálni minél több dolgot az életükben. A nyitott kapcsolat a lazaságról szól, könnyed együttlétekről, újabb és újabb partnerekről. A veszélyes persze az, hogy egyszer jöhet egy olyan ember, akibe a pár egyik tagja beleszeret, így a kapcsolat stabilitása meginog, és szakítás lesz a vége.

Míg a nyitott kapcsolatok jellemzően a kalandok fürkészéséről szólnak, addig a poliamor kapcsolatok az érzelmeiről, a szerelemről. A fogalom magyarázata szerint ez a kapcsolati forma szól leginkább a szerelemről a többpartnerű modellek közül – itt a sokszívű ember egyszerre több partnerrel is létesít kapcsolatot, ez viszont túlmutat az izgalmas testi kalandokon, a mindennapjaikat, problémáikat is megosztják egymással. A poliamor közösségekre is jellemző az őszinteség, azaz a partnerek tudnak egymásról, sőt gyakran találkoznak is a másik szerelmeivel – merthogy egyszerre akár több is lehet: három vagy több, bármilyen nemű és szexuális orientációjú ember kapcsolatáról van itt szó. Két nő, egy férfi vagy két férfi egy nő, de akár négy férfi vagy öt nő is élhet poliamorista kapcsolatban – a lényeg, hogy ezen szövetségek mozgatórugója a tiszta érzelmek, a szeretet és az elfogadás.

A fókuszba került női vásárlók

Feminizmus a médiában

Vajon célba érnek-e a manapság divatos témákat hangsúlyozó hirdetések? Lehetséges, hogy a feminizmus egyszerűen csak egy reklámfogás és üzleti érdek, vagy valóban értéket képvisel a médiában jelenleg is? A férfiak vagy a nők olvasnak többet? Ilyen és ehhez hasonló kérdések nyomába eredtünk, és a megválaszolásukhoz gyűjtöttünk össze néhány szempontot.

JAKUBIK REGINA

A vásárlási döntések 80-85%-át nők hozzák vagy hatással vannak azokra, mutatta ki a Futurebrand már 2005-ben. Ez túlmutat a kozmetikai és háztartási termékek vásárlásán, így zömmel a gyengébbik nem képviselői hoznak döntést pénzügyi kérdésekben, legyen az lakáshitel, autóvásárlás, nyaralások költségei vagy éppen iskolaválasztás. A médiában azonban más a helyzet: a reklámügynökségek dolgozói, a reklámok alkotói 78%-ban férfiakból állnak Magyarországon is (Mandiner-gyűjtés, 2015). Ők próbálják meg kitalálni, hogy milyen üzenetekkel lehetne megszólítani a nőket. Eközben pedig a New York-i The Terri & Sandy Solution nevű piackutató cég egyik felmérésében azt írja, hogy az amerikai hölgyek 91%-a szerint a reklámok egyáltalán nem értik őket, nem az ő valóságukról szólnak. Megdöbbentő ez az adat,

Femvertising jelentése

Az angol feminism és advertising szavak összeolvadásával létrejött mozaikszó. A femvertising lényegében a nőkben rejlő potenciálra építő, a női erőt és képességeket hangsúlyozó reklámkampány, egy olyan üzenet, ami a nemek közti egyenlőtlenségek csökkentésében segítene. A femvertising sokféle lehet, de a több évszázados hirdetési tendenciával ellentétben nem tárgyasítja a nőket.

és egy olyan problémára világít rá, amely nagyon messzire mutat. Ezen a helyzeten vajon segítenek-e az olyan lelkesítő és magával ragadó reklámok, melyeket mai szóval femvertisingnek nevezünk? Nézzük meg a leghíresebb kampányokat, amelyek átírták az évtizedünk reklámstratégiáit. Az első nagy dobás az a piacvezető kozmetikai cég volt, ahol eltértek a tökéletes testű, egyforma modellek alkalmazásától, így sikerült a csőd felé sodródó vállalatukat megmenteni és újra az élvonalba juttatni. Elképesztő népszerűségnek örvend azóta is ez az arculat – s elegendő volt hozzá egy magasabb, egy alacsonyabb, egy dundibb és egy sötét bőrű modellt választani, így meg is van az illúzió. Egy másik nagyvállalt kislányokkal folytatott videóinterjút, melyben arra kérték őket, fussanak, dobjanak, harcoljanak úgy, mint egy lány. Meglepő, hogy a megszólaltatott felnőtt nőknek természetesen teljesen más volt az elképzelésük a fenti teendőkről, mint a fiatalabb és őszintébb szereplőknek.

Hasonló, ám gyerekeknek szánt külföldi példa könyv formájában a Good night Stories for Rebel Girls, Francesca Cavallo és Elena Favilli tollából, melynek Hamupipóké reklámfilmjével bizonyára már sokan találkoztak. A videó nagy kérdése, hogyha a fiunknak nem mesélnénk olyan történeteket, melyben ő csak elszenvedője a körülményeknek, és a csodára várva oldódnak meg a problémák – akkor a lányainknak miért mondanánk ilyesmit? Ezért ez a könyv tele van rebellis, bátor és kreatív nőkről szóló történetekkel, olyanokról, akik megküzdöttek a sikerért, valami különlegeset hoztak létre, vagy a szorgalmuknak köszönhetően lettek sikeresek.

Hosszú út vezet még a célig. A magyar médiát idén felrobbantotta a kedves és szimpatikus kasszás

hölgyről készült paródia-reklámfilm, mellyel az ötletgazdák az év egyik legsikeresebb reklámkampányát és új arculatát hozták létre. Azonban mennyire tiszteletre méltó ez a szerep? Milyen értéket képvisel, és milyennek tűnneti fel a dolgozó nőket? Férfiakat tárgyasító reklámokról

Fotó: Andronyi Tamás

is hallottunk már: a konyhában tüsténkedő, testépítő-cukrász fiúra gondolok, aki a gluténmentes sütőalapanyagokat hivatott reklámozni testével. Kíváncsi vagyok, vajon célba talál-e a nyilvánvalóan női vásárlókat megcélzó brand, melyhez egyszerűen megfordították az eddig jól bevált „áruljuk csinos nővel” sémát. Vajon a nőknél is működik ez a féle vizuális csapda? Vagy őket egészen más eszközökkel kellene megszólítani? S ehhez jön még a neves élelmiszergyártó ideje ötlete, mely során a majonézes tubusra került az obszcén tartalom: „Az én uram a legjobb ember, csak szülnöm kell, akkor nem ver” és hasonló népiesnek és viccesnek szánt mondatok. Kíváncsi lennék a pillanatra, amikor az említett nagyvállalat hétfő reggeli meetingjén kiválasztják a leendő szlogeneket, és senkinek sem jut eszébe, hogy a többieket figyelmeztesse a koncepció kétségeiről. Valószínűleg egyöntetűen humorosnak találták ezeket. Szerencsére a termék

A feminizmusról

A mozgalom célja, hogy a nők számára is biztosítottak legyenek azon jogok, melyek a férfiakat is megilletik. Az erre törekvők hangjukat már a XVII. században hallatták, azonban az első jelentősebb cél a nők szavazati jogának megszerzése volt, az első világháború előtt. Ezt követően a '60-as években erősödött meg az összefogás, ugyanis ebben az időben jelentősen nőtt az egyetemre járó nők száma, de a helyzetük ezzel együtt nem változott (például egyetemünkön sem volt női mosdó). A harmadik hullám a '80-as években kiegészítette a korábban elért eredményeket. Ma a világunkban a feminizmus számos területen próbálja kifejteni hatását, legyen szó gazdasági egyenjogúságról vagy akár fizikai biztonságról.

gyorsan lekerült a polcokról. De ebből látszik, hogy a feminizmus nem elcsépel, és nem ért még el minden fülbe – lehetséges, hogy robbanásra van szükség a változáshoz.

A nők médiában való megjelenéséről és a magyar helyzetről Margit Patrícia készített egy terjedelmes

szereplők legapróbb mozdulatairól is részletesen tájékozódhatunk. Az általános közvélekedés szerint a hölgyek inkább csak bulvárt olvasnak, és romantikus szappanoperákat néznek, csak a hagyományos szerepekben élnek az életüket, így a számukra készülő tartalmak is gyakran ezen

összefoglalót, melyben kiemeli, hogy a nők médiareprezentációja torzít, nem tükrözi a társadalmi helyzetet, hiszen a számukra készített tartalmak mind mennyiségükben, mind minőségükben jelentősen el vannak maradva a másik nemhez képest. Megvizsgálta a tartalomgyártókat, az általuk képviselt identitást, valamint a nők ezekhez kapcsolódó használati szokásait. A média többnyire a domináns ideológiát közvetíti – így kijelöli a gyengébbik nem számára a hagyományos családmódot és szerepeket.

Patrícia szerint az egyetlen, rizikó nélkül bevállalható téma, ha egy-egy sikeres nő életútját mutatják be, mivel egy ilyen esetet furcsa módon különlegességgént, kuriózumként lehet a nyilvánosság elé tárni. Még ma, 2017-ben is bátor témaválasztásnak számít, ha valaki abortuszról vagy nők elleni erőszakról ír. Kutatásában azt írja, a leggyakrabban előke-rülő kifogás, hogy nincs hírértéke, ezzel szemben azonban a közéleti

a színvonalon rekednek meg. Azonban a statisztikák azt mutatják, hogy a „komoly”, tehát akár politikai, akár tudományos témájú forrásokat olvasók között nagyjából egyenlő a két nem olvasótáborának számossága. Ennek ellenére a rendszerváltás óta sem következett be hazánkban igazi változás. Összefoglalóul elmondhatjuk, hogy a huszadik század elején megjelenő férfiuralmat demonstráló tartalmak mára csak elvétve jelennek meg egyes hirdetésekben. Tény, hogy ez idáig is nagy utat járt be a diszciplína, de az ideális állapotra még sokat kell várni – és tenni is. Az évszázad elején százból száz vásárló férfi volt. De a friss kutatások azt bizonyítják, hogy azok a vállalkozások lesznek a legsikeresebbek, amelyek képesek felismerni a piac változását és átformálni a stratégiájukat, melyben a nők egészen más szerepet kapnak, mint eddig. De ezért a változásért mi magunk, nők és férfiak, egyaránt felelősséggel tartozunk.

Margit Patrícia

Világjáró újságíró, médiakutató, a Női Média Lobby (2003) elnöke. Jelenleg New Yorkban él, innen támogatja a magyarországi nőszervezeteket. Az általam felhasznált Nők reprezentációja, férfiuralmi jelentések körforgása a napilapokban c. kutatása szemléletváltásra ösztönzi olvasóit.

Irány Spanyolország

Elillant a kempingekről alkotott rémkép

Mikor a barát-nőm előrukkolt az ötlettel, hogy egy kempingben töltsük a vakációt Spanyolországban, nem lelkesedtem túlzottan. A fejemben élt a kép, hogy az augusztusi hőségben már hajnalban kimászunk a napsugarak fűtötte sátorból, hogy nem lesz hűtőszekrény, amiből kiemeljük a jeges italokat, és több napig egy koszos, közös tusolón osztozunk a többi vadidegen lakóval. Aztán mégis igent mondtam, a kempingekről alkotott rémkép pedig Costa Brava partjain örökre elillant.

LENGYEL DORKA

Barcelonától nem messze, Tossa de Mar szomszédságában találtunk rá a kicsi, de annál izgalmasabb helyszínre, ahol tíz napot töltöttünk a nyáron. A Camping Cala Llevado közvetlenül a tengerparton fekszik, mintegy tíz hektáron, területén pedig turisták ezrei fordulnak meg minden szezonban. Idén mi is köztük voltunk, így testközelből tapasztalhattam meg, hogy milyen egy vadregényes, ámde igencsak mai, modern kemping – ellentétben a fejemben alkotott képpel.

Hőség tombolt, vakító nap szikrázott

Az óriási telket sok kisebb részre osztották: az egyik felén színes sátrak százai állnak a domboldalon – kilógó lábakkal –, mellettük tűzrakó helyek, kempingszékek,

Fotó: Lengyel Dorka

strandjátékok, napozóágyak; másutt kopottas, retró érzéseket keltő lakókocsok sorakoznak, az előterükben kártyázó nyugdíjasokkal, strandkendőben flangáló nőkkkel; míg megint másutt faházak állnak egymás mellett, kis kavicsos utakkal összekötve. Bár kezdetben úgy voltam vele, hogy ha már ezt a szállásformát választottuk, kövessük a klasszikus sátras vonalat, közös megegyezés alapján egy kétágyas házikóban kötöttünk ki a vízhez meglehetősen közel. Nos, ide belépve kezdett el először homályosodni az a bizonyos rémkép a fejemben: a felszerelt faházakban 25 euróért a légkondit egész hétre bekapcsolják, és az ott töltött időre wifi jelszót is lehet venni belépéskor. Volt hűtőszekrény, saját terasz, és a fürdőszobán sem kellett százakkal osztozni, csak a közvetlen szomszédokkal.

A Camping Cala Llevado úgy működött, akár egy kis település: a területén nemcsak lakóövezetek váltották egymást, hanem szupermarket, posta, éttermek, medencék, sportpályák is helyet kaptak. Olyan volt az egész, mint egy üdülőváros, alig pár lépésre a hullámzó tengertől. A kavicsos partra néhány perc alatt eljutottunk, a hely pedig felcímkézett napernyőt is biztosított, hogy ne kapjunk már az első órában napszúrást. A hőség ugyanis tombolt, a nap vakítóan szikrázott, és csak egyetlen pálmafa állt

magányosan a parton, alatta is koktélt árultak a vidám, kánikulához szokott helyiek. A napunk nagy részét itt, Costa Brava partjain töltöttük. Úszással, napozással múltattuk az időt, na meg díszes kavicsokat és kagylókat is szedtünk, de akármilyen izgalmas is ez a magyar turistáknak, két nap után elkezdtünk unatkozni, valami izgalmasabb dologra vágytunk.

Bár a tíz hektáros területen is találni remek elfoglaltságokat

Egyik alkalommal bátrabban nekivágtunk, és a szomszéd városkában, Tossa De Marban kötöttünk ki, ahol épp piacnap volt, nagy szerencsénkre. Belefutottunk egy igazi, helyi fergetegbe, ahol az ismert spanyol kolbászok, sonkák mellett friss tengeri herkentyűket és izgalmas, lédús gyümölcsöket árultak. A nagy melegben jól is esett pár nagyobb nektarin, de, mivel nem ismertük, sárgahúsú görög-dinnyét is kóstoltunk az egyik árusnál. A helyiek nagyon kedvesek, szeretik a turistákat, és úgy tapasztaltuk, sok honfitársunk megfordul a városkában, ugyanis többször hallottunk magyar szavakat jártunkban, keltünkben. A piacozásban megfáradva, úgy döntöttünk, hajóval megyünk vissza, így megkerestük az állomást a tengerparton, és néhány euróért olyan jegyet váltottunk, ami a következő városkába is elvitt minket. Lloret de Mar nagyon hasonlít Tossára, színes, szűk bevásárlóutcái ugyanolyan csalogatóak, és éttermei is kihagyhatatlannak tűntek. Itt volt szerencsénk egy kis fogadóban specialitásokat kóstolgatni, a gazpacho, a vajas-spenótos hal, a rizottó és a tapasok íze a mai napig itt van a szánkban. A spanyolok imádnak enni, szeretik az ízeket és a társas összejöveteleket, így nem is csoda, hogy csordultig volt minden vendéglátóhely – és nem csak a turistákkal.

Gaudí mesterművét nem lehet kihagyni

A kemping és a környéke is csodás volt, de ha már Barcelona egy laza egyórás buszútra volt, oda is átnéztünk. Egyikünk sem

zarándokhelyére. A 717 méter magasságban épült kolostorban látható a világ egyik leghíresebb Fekete Madonnája, akitől a hiedelem szerint bármit kérhetünk, és megadatik. A zarándokhely mindig hívókkal van tele, de a turisták sem hagyják ki a lehetőséget: csak araszolva lehet eljutni a szoborig.

Mivel aznap vacsorára vissza akartunk érni az otthonunkká vált faházba, útnak indultunk. A közlekedés ebben a régióban kiváló, a kisebb halászfalvak, városok épp úgy elérhetőek, mint a nagyobb látványosságok. A kempingbe sem vészes az eljutás, Budapestről Barcelonába sok fapados gép indul, Tossába transzfer buszok viszik a turistákat, onnan pedig 10 euróért átvisz a taxis bármelyik kisebb nyaraló övezetbe. A sátoros táborhelyek árai bőven a szállodáké alatt vannak, de felszereltségükre a tapasztalatok alapján, nem lehet panaszkodni. A szobák, a mosdók és a konyhák mind tiszták és szépek voltak, csakúgy, mint az éttermek, és szinte minden alkalommal takarítónőbe futottunk, ahányszor bementünk tusolni, kezet mosni vagy akár vizet tölteni a kulacsunkba.

Rögtönzött koncertek a tengerparton

A part menti falunkban hamar kisebb közösségek alakultak, és mivel a félpanziót választottuk, minden nap együtt reggeliztünk a szomszédokkal, akiknek a nagy része Hollandiából és Franciaországból érkezett. Esténként hol kettesben, hol velük mentünk le a partra, ahol mindig volt valami kis összejövetel. A helyi lakosok szívesen mennek le a tengerhez, ahol a hűvösebb szellőben beszélgetnek, piknikeznek vagy zenélnek. Feltűnően sokan gitároztak, egyik este véletlenszerűen összeült két csapat egy rögtönzött koncertre.

Spanyolország – ha lehet – még jobban beopta magát a szívembe az itt töltött idő alatt, a kempingezés pedig olyan élmény, amit csak ajánlani tudok mindenkinek. A velünk nyaraló szomszédokkal és a vendéglátó utazási iroda munkatársaival azóta is tartjuk a kapcsolatot, annak reményében, hogy a következő nyáron visszatérünk. Egy esős estén közösen készítettünk óriás garnelarákkal és tintahallal teli paellát a faházak előtt, és ha már felidéztem a nyaralás legszebb emlékeit, úgy döntöttem, ma este én is megpróbálkozom vele itthon. Legalább az ízekben érezzem újra Costa Brava-t, ha már az időjárás egyre kevésbé engedi.

A helyi lakosok szívesen mennek le a tengerhez, ahol a hűvösebb szellőben beszélgetnek, piknikeznek vagy zenélnek.

(a medencéket, sportpályákat bármikor használhattuk), úgy döntöttünk, megismerjük a környéket. A Cala Llevadot bejárni egy szép nagy túra, a kemping növényvilága pedig vetekszik egy botanikus kert szépségeivel. Arról nem beszélve, hogy így fedeztük fel azt, hogy az otthonunkhoz több öböl is tartozik, és egyik varázslatosabb volt markáns szikláival, fodrozódó hullámaival, mint a másik. A nagyjából két kilométeres partszakaszon négy helyen is meg lehetett mártózni, a köztes részeken pedig élvezhettük a természet egyéb csodáit: erdős és sziklás helyek váltották egymást.

először járt a katalán fővárosban, de mint mindig, ezúttal is lenyűgöző volt látni a Sagrada Familia épülő csúcsait. Antonio Gaudí mesterművét a tervek szerint 2026-ban fejezik be, addig pedig minden alkalommal ígér valami új látványt: 144 éve épül, és mivel mindig éppen mást készítenek rajta, újabb és újabb részleteit lehet megcsodálni. Bár már így is rengeteg a turista a városban, a mester halálának 100. évfordulóján, a befejezés évében, garantáltan nem lehet majd megmozdulni a templom környékén. Ha már ezen a területen járunk, érdemes felmenni a Montserrat csúcsára, a katalánok legszebb

MŰHELY

Felelős kiadó:
Krisztián Dávid
Barabás Zoltán
Főszerkesztő: Szabó Zsolt
Lapmenedzser: Boros Miklós

Rovatvezetők:
István Adrienn
BME körkép, bmeokorkep@muhely.com

Kupcsik Réka
Kapun kívül, kapunkivul@muhely.com,

Kulcsár Dorottya
Közélet, kozelet@muhely.com

Balogh Kata Boglárka
Sport, sport@muhely.com

Kun Zsófia
Magazin, magazin@muhely.com

László Gábor
Technika, technika@muhely.com)

Csizmadia Eszter
Publicisztika, publicisztika@muhely.com

Kép- és tördelőszerkesztő:
Koronczy Richárd

Az újság készítésében résztvettek:
Glaub Fanny, Kalmár Dániel,
Pipis László, Varnyu Iván

Szerkesztőség:
1111 Bp., Műgyetem rkp. 3.
K. alagsor 80/a.
E-mail: info@muhely.com,

Hirdetésszervezés:
E-mail: info@muhely.com

Nyomda:
Lapcom Zrt.
Felelős vezető: Andreas Merz

Az újság megjelenik kéthetente
6500 példányban.

Ingyenes.
HU ISSN 1589-6668

Lapunkat rendszeresen szemlézi a megújult

www.observer.hu

NYEREMÉNYJÁTÉK

A helyes megfejtést beküldők között két jegyet sorsolunk ki a Szkéné Színház egy előadására. A megfejtéseket a muhelymegfejtés@gmail.com e-mail címre várjuk **november 7-ig**. Előző számunk nyertese: **Vajda Milán**.

	Észak	... est omen	Multi level mar- keting	Keresztül	Rádiusz	Zaj, hangza- var	Víz- elvezető az út mentén	Múlt idő jele	Tesla	Kipörgés- gátló	E napon	Vége angolul	Nadrág része	
1.														T
2.	Tűzet szüntet				Nem használ Élénk szín				GOT karakter					
Római száz és kétezer				Kontra párja				Sztera- dián			Defini- ció rövid.			
Szintén ne			Portékát áraz	Magas				Egész			Könyörü- letes, van			
Nyúl fajta			Germá- nium						Sec.		Előtag: dupla			
Kelvin		Meló része!				Zsák- utca	Selypít Konyhai eszköz	Virág része			Kettős betű		Liter	Olaj- bogyó
Ketten együtt		Szintén				Öltöny része		Siemens						
Kerti művelet			Germán nyelv v. Nem mozog						Azzal a valakivel		Tesz			
Kanyar is van ilyen		Lásd		Igerag	Rang- jelző			Hitel				Egyéni vállak.		Sugár
	R	Régi		South	Zamat		Női név	Litvánia				Amper		
							Liter		Arab ország					

november 7. 19.00

MÁSIK Kulturális Egyesület, MÁSIK Produkció

Marié Jones: Kövek

„film-történet” (fordította: Kálloy Molnár Péter)

Charlei Conlon, statiszta:
Jake Quinn, statiszta:
Simon, első asszisztens:
Aisling, második asszisztens:
Caroline Giovanni, molesztár:
Mickey bácsi, statiszta:
Fin, Sean barátja:
Sean, Fin barátja:
Janek Boubek, filmrendező:
John, beszédtanár:
Lazlo, testőr:
Bridget, kocsmárosné:
Harkin bácsi, Sean apja:
Kevin, riporter:

és még sokan mások...

Rendező: Gulyás Hermann Sándor & Jászberényi Gábor
A szerző engedélyét a Curtis Brown Group Ltd. és a Hofra Kft. közvetítette.

Jászberényi Gábor
Gulyás Hermann Sándor
Jászberényi Gábor
Gulyás Hermann Sándor
Jászberényi Gábor
Gulyás Hermann Sándor
Jászberényi Gábor
Gulyás Hermann Sándor
Jászberényi Gábor
Gulyás Hermann Sándor
Jászberényi Gábor
Gulyás Hermann Sándor
Jászberényi Gábor
Gulyás Hermann Sándor

Fotó: Őri György

Marié Jones 1996-ben íródott díjnyertes sikerdarabja, egy hollywoodi filmforgatás kulisszái mögé kalauzol minket egy Isten háta mögötti írországi kisvárosba, Kerrybe.

Charlie és Jake, két helyi fiatal, bekerülnek a filmbe, mint statiszták, és együtt próbálják meg túlélni a forgatás nehézségeit: a filmsztárok allűrjeit, a kisváros emblematikus „öslakosait”, miközben közösen keresik a kiutat Kerryből, egy

jobb életbe. Mindezt úgy, hogy megálmodják a saját – nem hollywoodi – filmjüket.

A darab különlegessége, hogy minden szereplőt a két statiszta kelt életre. Olykor másodpercenként váltva ugranak egyik szerepből a másikba: a filmprimadonnától, a kocsmárosig, a kibírhatatlan filmrendezőtől, a tapasztalt öreg statisztáig, aki mindenkit és mindent túlélt.

www.szkene.hu • 1111 Bp. Műgyetem rkp. 3. K épület 2. emelet

GONDOLATOK

Ebben a rovatunkban prózákat, verseket, egyéb irodalmi műveket, valamint szociográfiákat közlünk. Várjuk e tárgyban írásaitokat a publicisztika@muhely.com e-mail címre, Gondolat jeligével.

A szakadék szélén

SZÉKELY BORÓKA

Talán jobb volna meghalni,
Mindent, mindenkit itt hagyni.
Elmenni a végtelenbe,
Eltűnni a semmiből a semmibe.

Elmenni és eltűnni,
És soha többé feltűnni.
Talán örökre elfelejtenek,
Talán örökre nem szeretnek.

Mikor senki nem szól már rád,
Mikor senki nem mondja, hogy állj.
Mikor senki nem szól, hogy várj,
Akkor ugorj bátran, hát ne várj.

Tedd meg és többé ne remélj,
Tedd meg és magad ne emészd.
Tedd meg, ha már senki sincs,
Ki rád azt mondja, hogy egy kincs.

De ha maradt még egy kis remény,
Ha van egy ember, ki téged félt.
Ha van egy személy, ki szeret,
Ne dobd el így az életed.

Bor és cigaretta

Ahogy azon a nyári késő délutánon sétált a Bartók Béla úton, és nézegette a kirakatokat, szeme egyszer csak az ismerős feliratra pillantott: „Ebben a házban működött a Hadik kávéház, Karinthy és íróársainak törzshelye.” A márványtábla felavatása óta csaknem húsz év telt el, és közben újra kinyitott a Hadik. Minthogy mindig is szeretete volna meglátogatni a helyet, úgy döntött, befordul a háztömb sarkánál. Helyet foglalt a bejáratnál nem messze, és nézte a napernyőket, a sürgő-forgó pincéreket és a színes lámpásokat, amik sötétedéskor gyúltak ki. Arra gondolt, milyen lehet igazi művésznek lenni. Ő is az volt a maga módján, nem az elismert fajtából: zenetanár. Próbálta elképzelni a kicsiny, de színes társaságot, akik talán családról, művészetről, fafejú főszerkesztőkről beszélgetnek egy pohár bor mellett az asztaloknál –, ő is kortyolt egyet a borából. Gyerekkorában zongoristának készült, el is végezte a zeneművészetit, majd egy-két sikerte-

len próbálkozás után tanítani kezdett. Találkozott egy lánnyal, akit a legcsodálatosabbnak vélt a világon, de elszalasztotta a lehetőséget, később pedig elvett valaki mást. Egész életében egyvalamit szeretett: borozni és beszélgetni a haverokkal. Egy idő után azonban szétszéledt a társaság, és ő minden nap egyedül maradt a kiskocsmában. Nem érezte úgy, hogy bármi tennivalója lenne a világban azon egyszerű oknál fogva, hogy nem értett egyet azzal a feltevéssel, miszerint az életnek van értelme. Mindannyian egyformán végezzük – gondolta. A felesége szép lassan megundorodott a bor- és cigarettaszagtól, amit a férjén minden este – és nappal is egyre többször – érzett. Végül elváltak. Emberünk most még inkább egyedül érezte magát, mint korábban. Évek múlva ült egy helyen, ahol emléktáblát állítottak az itt borozó és cigarettázó embernek. Mélyen barázdált arcára elmélázó kifejezés ült, miközben ismét meghúzta PET palackos borát a kávéház bejáratával szemben lévő padon, majd szívott egyet a cigarettából, amit előtte valaki már eldobott.

FEKETE FANNI

Egyedül nem megy

Mindig összeszorult a szíve, mikor arra gondolt, hogy egyszer majd meg kell kérdeznie. Ilyenkor szeretett valami szépre gondolni, és azzal máris elhessegette magától az esetleges visszautasítás fojtogató érzését. Mosolytól kisimult arccal révedt a távolba, és lelki szemei előtt látta, amint élete szerelme süteménnyel várja otthon, mikor ő fáradtan megérkezik a munkából. Segít levenni a kabátját, csókot lehel homlokára, és megkérdezi, hogyan telt a napja. Nem álmodozott luxusról, csak egy meleg családi fészekről, ahol felnevelhetik közös gyermekeiket, hogy egyszer könnyes szemmel nézzék, amint kirepülnek oltalmuk alól. Ám újra visszacsöppent a valóságba. Megint görcsbe állt a gyomra, szédült, és izgalomtól nyirkos tenyerét ökölbe szorítva remegő szája elé tette, mikor kényszeredetten köszörülte kiszáradt torkát. Nem lehetett tovább tétovázni. Bátorságát összeszedte, letérdelt, és feltette azt a kérdést, melyet már annyiszor eltervezett. Hirtelen azonban minden szót elfelejtett, és csupán annyit tudott mondani elcsukló hangon: „Hozzám... Hozzám jössz?” Válasz nem jött. Csak riadtan nézett vissza rá a tükörképe.

MAJER MILÁN

A látogatás

Az ajtó enyhe nyikorgással csukódott be a hátam mögött. Odakint a szürkületben szemerkélt az eső, én pedig az esernyővel és két nehéz táskával küszködve álltam az ódon bérház lépcsőházában. Régi szövetségesként fogadott a sok pókháló, a hulló vakolat és az a jellegzetes illat, amiben az építőanyagok és egy későbbi korszakból származó lift illata keveredett. A szatyrok súlya alatt görnyedve felmentem a lépcsőn, a lakásom a második emeleten volt. Halálos fáradtság tört rám. Aznap a hideg eső, a zajos forgalom, a hömpölygő ember-tömeg mind azon mesterkedett, hogy szétszaggasson. Egy pillanatig élveztem az otthonom megnyugtató csendjét, aztán szimatolni kezdtem. Valami nem volt rendben, és egy perccel később azt is tudtam, hogy mi: dohányszagot éreztem. Nem azt, amit a nagyapám hagyott maga után, mikor elköltözött, ami a parkettából, a falakból, még az ablaküvegekből is áradt, hanem a frissen gyújtott cigarettából előgomolygó illatot. Átvágtam a hallon, és kitártam a nappali

ajtáját. Odabenn egy alak ült az egyik mély karosszékekben, és hosszan fújta ki a füstöt. A nagyapám volt. Mikor kinyitottam az ajtót, rám nézett. Szervusz – mondta és halványan elmosolyodott. Szia – válaszoltam valamivel hűvösebben, mint ahogy akartam. - Hogy jöttél be? Még abból az időből maradt egy kulcscsomóm, mikor itt laktam. Látom, sokat nem változott azóta a lakás. Hogy vagy mostanában? Rosszul voltam, hát inkább nem válaszoltam, és másra tereltem a szót. Kérsz egy kávé? Igen, köszönöm. Cigaretta? Elfogadtam. Amíg készült a kávé, csöndben füstöltünk. A kávékészlet is a nagyapáé volt, finom, fehér darabok, kék és arany szegéllyel. Jól mutatott benne a forró fekete. Illata lassan keveredett a füstölgő cigarettával, amitől különös, otthonos hangulat kezdett elhatalmasodni rajtam. Néztam a nagyapát. Semmit nem változott. Még hetven évesen is utána fordultak a nők, öltönyben járt, keményen dohányzott. Az otthonában is

bőr cipőt viselt, zenetörténeti cikkeket publikált, és gyakran vitte színházba a családját. Maga volt az úriember, egy letűnt, de erősen vágyott kor utolsó hírnöke. Már a nyelvem hegyén volt, hogy mégis mi járatban van, mikor megszólalt. Azért jöttem, hogy megkérdezzelek, eljönnél-e velem az Operába ma este. A Pillangókisasszonyt adják. Utána elmehetünk vacsorázni. Rendben – válaszoltam rövid gondolkodás után. Dolgoznom kellett volna, de a nagyapa látogatása szokatlan volt, és határozottan éreztem, el kell mennem. Különben is, szerettem operába járni. Remek! – mondta. – Érted jövők taxival fél 7-kor. Azzal kihörpintette a kávé, elnyomta a cigarettát, és elindult. Becsuktam mögötte az ajtót. Odamentem a szekrényhez, kinyitottam, tűnődve nézegettem a tartalmát. Milyen érdekes... pont e hónapban volt kilenc éve, hogy a nagyapa meghalt. Elmosolyodtam a gondolatra, milyen partnerem lesz ma. Igazán irigylésre méltó! Válogatni kezdtem a ruhák közt. Mit vegyek fel estére?

SEBŐK ORSOLYA

HIRDETÉS

Szeretnél a médiában dolgozni?
Érdekes helyeken megfordulni? Fontos emberekkel találkozni? Nyomtatásban látni a cikkeidet? Pénzt keresni már az egyetemi éveid alatt?

Ha igen, most az ország elismerten az egyik legjobb egyetemi lapjának, a Műhelynek a munkatársa lehetsz!

**Jelentkezz a Műhely e-amil címén:
info@muhely.com,
és csatolj a levedeldhez egy bármilyen műfajban készült írásodat.**

Minden jelentkezőt e-mailben értesítünk a továbbiakról.

Jelentkezz még ma!